คำนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุง พ.ศ. 2546) ได้กำหนดให้การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ คู่คุณธรรม อันเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

วิชาวิถีธรรมวิถีไทย เป็นวิชาที่พัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความรู้ คู่คุณธรรม นำไปใช้ในการประกอบอาชีพ ข้าพเจ้าในฐานะครูผู้สอนวิชาวิถีธรรมวิถีไทย ได้ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องดังกล่าว จึงได้สร้างเอกสารประกอบการสอน วิชาวิถีธรรมวิถีไทย หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และให้ผู้เรียน เรียนรู้อย่างมีความสุข มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ในรายวิชานี้ ซึ่งจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และที่สำคัญคือเมื่อผู้เรียนมีเจตคติที่ดีแล้ว ก็จะเกิดความศรัทธา สนใจหลักธรรมคำสอน และนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

ในการจัดทำเอกสารประกอบการสอนวิชาวิถีธรรมวิถีไทย รหัส 2000-1301 ข้าพเจ้าได้ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ความตรง เชิงเนื้อหา การใช้ภาษา แล้วนำมาทดลองใช้ เพื่อนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไข โดยเฉพาะเนื้อหา การวัดผล ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนรู้จัก คิดวิเคราะห์ รู้จักเลือกตัดสินใจ แก้ปัญหาได้ จนเกิดทักษะเป็นองค์ความรู้ที่ถาวร สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต และอยู่ในสังคมได้ อย่างมีความสุข

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ ผู้บริหารศึกษาวิทยาลัยเทคนิคเชียงราย ผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย รศ. ชาดา กลิ่นเจริญ ดร.คำนึง ทองเกตุ ครูโสภา สิทธิสรวง ครูอภิชาต ณ พิกุล ครูคนึงนิจ จานโอ ที่ช่วยแนะนำและชี้แนะให้ทำเอกสารประกอบการสอนวิชาวิถีธรรมวิถีไทย รหัส 2000-1301 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารประกอบการสอนวิชาวิถีธรรมวิถีไทย รหัส 2000-1301 จะเกิดประโยชน์แก่ครูผู้สอน ผู้เรียน ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่สนใจอื่นๆ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและของชาติ ต่อไป

สุนันทา จับใจนาย
ผู้เรียบเรียง

หลักสูตรรายวิชา

รหัสวิชา 2000 – 1301 **หน่วยกิต (คาบ)**

วิชา วิถีธรรมวิถีไทย (พระพุทธศาสนา) **2 (2)**

ระดับชั้น ปวช.

จุดประสงค์รายวิชา

1. เพื่อให้เข้าใจประวัติ ความสำคัญและหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ
2. เพื่อให้สามารถใช้หลักธรรมของศาสนาในการพัฒนาตนและสังคม
3. เพื่อให้มีเจตคติ ศรัทธา และอุดมการณ์ในการเป็นศาสนิกชน

มาตรฐานรายวิชา

1. ปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนาในการดำเนินชีวิต
2. ใช้ทักษะทางศาสนธรรมในการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาตนเองและสังคม
3. เป็นแบบอย่างที่ดีในการเผยแพร่ ศาสนธรรม

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธประวัติ พุทธธรรมเพื่อชีวิตและสังคม การบริหารจิตและเจริญปัญญา พระสงฆ์กับการเผยแพร่พระพุทธศาสนาและพัฒนาสังคม หน้าที่ชาวพุทธและ ศาสนพิธี

หน่วยการสอน

รหัส 2000 – 1301 วิชา วิถีธรรมวิถีไทย จำนวน 2 หน่วยกิต 2 คาบ/สัปดาห์

สัปดาห์ที่	หน่วยที่	ชื่อหน่วย	จำนวนคาบ
1	1	ความสำคัญของพระพุทธศาสนา	2
2-3	2	พุทธประวัติ	4
4	3	ความเป็นมาของพระไตรปิฎก , ข้อความน่ารู้จากพระไตรปิฎก	2
5-6	4	พุทธธรรมเพื่อชีวิตและสังคม : กฎแห่งกรรม	4
7-9	5	พุทธธรรมเพื่อชีวิตและสังคม : พละ 4 โลกธรรม 8 ไตรลักษณ์ กุลจิรัฏฐิติธรรม 4 อคติ 4 สาราณียธรรม 6 ธรรมอันเป็นมงคล (มงคลชีวิต)	6
10-11	6	พระสงฆ์กับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและพัฒนาสังคม	4
12-13	7	หน้าที่ชาวพุทธ และมารยาทชาวพุทธ	4
14-15	8	การบริหารจิตและการเจริญปัญญา	4
16	9	ศาสนพิธี และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	2
17-18	10	ศาสนากับการดำเนินชีวิต ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	4
		สอบปลายภาค	-
		รวม	**36**

แผนการจัดการเรียนรู้

วิชา วิถีธรรมวิถีไทย รหัส 20003-1301 จำนวน 2 คาบ

หน่วยที่ 1 ความสำคัญของพระพุทธศาสนา

หัวข้อเรื่อง

1. ความหมายของศาสนา
2. มูลเหตุของการเกิดศาสนา
3. ประเภทของศาสนา
4. องค์ประกอบของศาสนา
5. ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติไทย
6. ความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อบุคคลและสังคม
7. หลักการของพระพุทธศาสนาในการพัฒนาศรัทธา และพัฒนาปัญญา
8. หลักพระพุทธศาสนาเน้นการพึ่งตนเองและเพื่ออิสรภาพ
9. ลักษณะประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา

สาระสำคัญ

ศาสนา คือ ความเชื่อในสิ่งต่างๆ ซึ่งแสดงความเป็นไปของมนุษย์ อันเป็นที่พึ่งทางใจ เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของมนุษย์ในการดำเนินชีวิต โดยจำแนกความเชื่อได้ 2 แนวทาง คือ ความเชื่อในอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติและความเชื่อในคำสอนของศาสดา

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติไทย เป็นรากฐานสำคัญในการดำรงชีวิตของคนในสังคมไทย การปลูกฝังค่านิยมตามวิถีธรรม ทำให้สังคมไทยมีความสงบสุขโดยอาศัยหลักศรัทธา แปลว่า ความเชื่อ ใช้คู่กับ ปสาทะ คือความเลื่อมใส ให้เชื่อในกฎธรรมชาติโดยเชื่ออย่างมีเหตุผล เชื่อในตัวมนุษย์ว่ามีความดีงามสามารถพัฒนาศักยภาพในตัวเอง หลักการของพระพุทธศาสนาเน้นในการพัฒนาปัญญา ซึ่งปัญญาเกิดได้ 3 ทาง คือ สุตมยปัญญา จินตามยปัญญา ภาวนามยปัญญา นอกจากนี้พระพุทธศาสนายังส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้คนทุกวรรณะสามารถบวชได้

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. นักเรียนเข้าใจมูลเหตุ ประเภท องค์ประกอบของศาสนาและความสำคัญของพระพุทธศาสนาในประเทศไทย
2. นักเรียนเข้าใจความสำคัญของพระพุทธศาสนาในเรื่องการพัฒนาคนให้เกิดปัญญา
3. นักเรียนเข้าใจหลักพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับหลักการพึ่งตนเองเพื่อให้เกิดอิสรภาพและ เข้าใจลักษณะประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความหมายของศาสนาได้ถูกต้อง
2. อธิบายมูลเหตุของการเกิดศาสนาได้ถูกต้อง
3. บอกประเภทของศาสนาได้ถูกต้อง
4. อธิบายองค์ประกอบของศาสนาได้ถูกต้อง
5. อธิบายความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติไทยได้ถูกต้อง
6. บอกความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อบุคคลและสังคมได้ถูกต้อง
7. อธิบายหลักการของพระพุทธศาสนาในการพัฒนาศรัทธา และพัฒนาปัญญาได้ถูกต้อง
8. นำหลักการของพระพุทธศาสนาในการพัฒนาศรัทธา และพัฒนาปัญญาไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม
9. อธิบายหลักพระพุทธศาสนาที่เน้นการพึ่งตนเองและเพื่ออิสรภาพได้ถูกต้อง
10. ยกตัวอย่างลักษณะประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนาได้ถูกต้อง

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูสนทนากับนักเรียนเรื่องการเรียนวิชาวิถีธรรมวิถีไทย (พระพุทธศาสนา) ชี้แจงเนื้อหาวิชาในแต่ละหน่วยการเรียน
2. ครูชี้แจงกฎระเบียบในการเรียนและ หลักเกณฑ์การให้คะแนน
3. ทำแบบทดสอบก่อนเรียน

ขั้นสอน

1. สนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการนับถือศาสนา และ เหตุผลของการนับถือศาสนานั้น ๆ
2. ครูให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของพระพุทธศาสนา

3. นักเรียนทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายในเอกสารประกอบการสอน (แบบฝึกหัด ครูผู้สอนอาจจะให้นักเรียนทำเป็นการบ้าน)

4. นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน

ขั้นสรุป

นักเรียนและครูช่วยกันสรุปเนื้อหาจากบทเรียนเกี่ยวกับ“ ความสำคัญของพระพุทธศาสนา” คุณธรรมที่ควรนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติตนให้เหมาะสมในการดำเนินชีวิต

สื่อการเรียนการสอน

1. เอกสารประกอบการสอนเรื่อง ความสำคัญของพระพุทธศาสนา
2. เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะและแผ่นโปร่งใสสรุปเนื้อหา
3. หนังสือพิมพ์ วารสาร

การประเมินผล

1. ประเมินผลจากแบบประเมินผลก่อนเรียนและหลังเรียน
2. ประเมินผลจากการทำกิจกรรม
3. ประเมินผลจากพฤติกรรมในการเรียน

แบบทดสอบก่อนเรียน

ความสำคัญของพระพุทธศาสนา

<u>คำสั่ง</u> จงทำเครื่องหมาย กากบาท(×)ลงในกระดาษคำตอบที่เห็นว่าถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

1. ข้อใด<u>ไม่ใช่</u>แนวทางปฏิบัติเพื่ออิสรภาพตามหลักพระพุทธศาสนา
   ก. ทำการบ้านด้วยตัวเอง
   ข. การขยันหมั่นเพียรในการเรียน
   ค. การดูหนังสืออย่างจริงจังในการสอบ
   ง. บนบานศาลกล่าวสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วยเมื่อใกล้สอบ
2. ข้อใดเป็นความหลุดพ้นชั่วคราว
   ก. กิเลส
   ข. ตัณหา
   ค. เจโตวิมุตติ
   ง. ปัญญาวิมุตติ
3. ภาวนามยปัญญา เป็นการพัฒนาปัญญาที่เกิดจากอะไร
   ก. การฟัง
   ข. การคิด
   ค. การถาม
   ง. การลงมือปฏิบัติ
4. หลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่ชาวกาลามะ เป็นหลักธรรมที่พัฒนาในเรื่องใด
   ก. ปัญญา
   ข. ศรัทธา
   ค. ปสาทะ
   ง. วิมุตติ
5. คุณค่าของศาสนาตามข้อใด ที่มีผลต่อบุคคลและสังคมมากที่สุด
   ก. เป็นเอกลักษณ์ของสังคม
   ข. เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ
   ค. เป็นเครื่องมือในการขัดเกลาสังคม
   ง. เป็นพื้นฐานขนบธรรมเนียมประเพณี

6. ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ เพราะเหตุใด
   ก. คนไทยนับถือศาสนาพุทธมากที่สุด
   ข. เป็นเครื่องมือในการขัดเกลาอบรมสมาชิก
   ค. เป็นพื้นฐานของขนบธรรมเนียมประเพณีไทย
   ง. เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในการเสริมสร้างความสามัคคี
7. ศาสนาพุทธได้ชื่อว่าเป็นศาสนาแห่งข้อใด
   ก. ศาสนาแห่งเหตุผล
   ข. ศาสนาแห่งความเชื่อ
   ค. ศาสนาแห่งความจริงใจ
   ง. ศาสนาแห่งความจงรักภักดี
8. “หว่านพืชเช่นใดย่อมได้ผลเช่นนั้น” ตามความหมายเกี่ยวข้องกับเรื่องใด
   ก. ความจริง
   ข. กฎแห่งกรรม
   ค. การเพาะปลูก
   ง. ความหลุดพ้น
9. กฎธรรมชาติตามข้อใดที่เกี่ยวข้องกับการเกิดศาสนา
   ก. เกิด แก่ เจ็บ ตาย
   ข. กิน นอน ทำงาน
   ค. วิ่ง เดิน นั่ง ยิ้ม
   ง. เครียด เศร้าโศก ดีใจ
10. ข้อใดคือเครื่องชักนำที่ทำให้คนเกิดความสนใจที่จะเข้าไปหาสิ่งนั้น ๆ ซึ่งเป็นบ่อเกิดศาสนา
   ก. ศรัทธา – อุตสาหะ
   ข. ฉันทะ – วิริยะ
   ค. ศรัทธา – ปสาทะ
   ง. จิตตะ – ฉันทะ
11. ข้อใดหมายถึงศาสนา
   ก. สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มนุษย์สร้างขึ้นมา
   ข. สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มนุษย์ให้ความสนใจ
   ค. ความผูกพันระหว่างมนุษย์กับลัทธิความเชื่อ
   ง. หลักคำสอนที่มนุษย์ยึดเป็นหลักในการดำเนินชีวิต

12. ข้อใดคือมูลเหตุของการเกิดศาสนา
    ก. มนุษย์กลัวปรากฏการณ์ธรรมชาติ
    ข. ศาสนาหยุดยั้งปรากฏการณ์ธรรมชาติได้
    ค. พิธีเซ่นไหว้ต่อธรรมชาติช่วยให้ประสบผลสำเร็จ
    ง. พระเจ้าสามารถบันดาลให้ประสบผลสำเร็จตามคำอ้อนวอน
13. ข้อใดเป็นอิทธิพลของศาสนาที่มีต่อมนุษย์มากที่สุด
    ก. ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข
    ข. เกรงกลัวต่อปรากฏการณ์ธรรมชาติ
    ค. ดำเนินชีวิตด้วยความเกรงกลัวต่อบทลงโทษ
    ง. นำหลักธรรมมาใช้ในการแก้ปัญหาชีวิตได้
14. ข้อใด<u>ไม่ใช่</u> องค์ประกอบของศาสนา
    ก. ศาสดา
    ข. นักบวช
    ค. หลักธรรม
    ง. พีธีกรรมการเซ่นไหว้
15. ข้อใดคือลักษณะของศาสนาฝ่ายอเทวนิยม
    ก. ยึดมั่นในองค์เทพเจ้า
    ข. เชื่อว่าเทพเจ้าเป็นผู้สร้างโลก
    ค. ใช้ปัญญาค้นหาความจริงของชีวิต
    ง. ถือเทพเจ้าเป็นศูนย์กลางแห่งศาสนา

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน

<u>คำสั่ง</u> จงทำเครื่องหมาย กากบาท(×)ลงในกระดาษคำตอบที่เห็นว่าถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

ข้อที่ 1 ง
ข้อที่ 2 ค
ข้อที่ 3 ง
ข้อที่ 4 ก
ข้อที่ 5 ข
ข้อที่ 6 ก
ข้อที่ 7 ก
ข้อที่ 8 ข
ข้อที่ 9 ก
ข้อที่ 10 ค
ข้อที่ 11 ง
ข้อที่ 12 ก
ข้อที่ 13 ง
ข้อที่ 14 ง
ข้อที่ 15 ค

แผนผังความคิด (Mind Mapping)

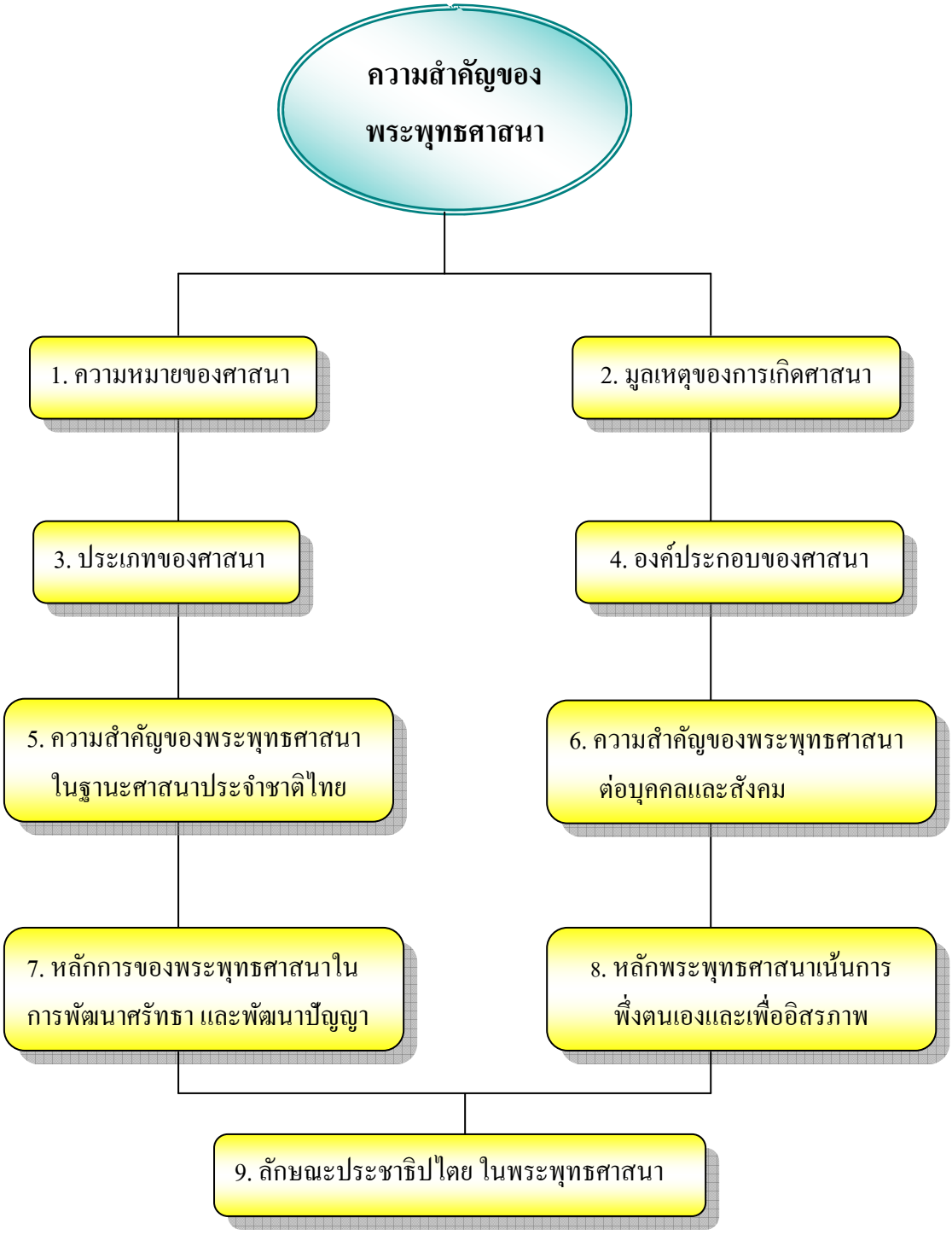

หน่วยที่ 1
ศาสนาและความสำคัญของพระพุทธศาสนา

1. ความหมายของศาสนา

คำว่า “ศาสนา” มาจากภาษาสันสกฤตว่า “ศาสนำ คำสอน ข้อบังคับ ตรงกับคำในภาษาบาลีว่า “สาสนำ” แปลว่า ศาสนา หรือคำสั่งสอนของศาสดา นักปราชญ์ทางศาสนาได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

อาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ กล่าวว่า ศาสนา คือ ความเชื่อในอำนาจที่มองเห็นไม่ได้ด้วยตาบางอย่าง เช่น อำนาจของธรรม หรือ อำนาจของพระเจ้า มีหลักศีลธรรม มีคำสอนว่าด้วยจุดมุ่งหมายสูงสุดแห่งชีวิตและมีพิธีกรรม

ศราสตราจารย์พระยาอนุมานราชธน ได้สรุปรวบยอดความหมายของศาสนา ตามทัศนะของนักปราชญ์ตะวันตก ลงในหนังสือลัทธิศาสนา ไว้ว่า ศาสนา คือ ความเชื่อที่แสดงออกให้ปรากฏเห็นเป็นกิริยาอาการของผู้ที่เลื่อมใส ว่ามีความเคารพ เกรงกลัวอำนาจอันอยู่เหนือโลกหรือพระเจ้า ซึ่งบอกให้ผู้เชื่อรู้ได้ด้วยปัญญา ความรู้สึก เกิดขึ้นเองด้วยสัญชาตญาณ กล่าวกันง่ายๆ ศาสนา คือ การบูชาพระเจ้าผู้ซึ่งมีทิพย์อำนาจอยู่เหนือธรรมชาติ ด้วยความเคารพเกรงกลัว

ภาพ 1.1 ศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ

ที่มา:- www.learntripitaka.com

ส่วน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 :หน้า 1098 ได้ให้นิยามคำว่าศาสนาไว้ว่า ศาสนา น. ลัทธิความเชื่อถือของมนุษย์อันมีหลักคือแสดงกำเนิดและความสิ้นสุดของโลกเป็นต้น อัน เป็นไปในฝ่ายปรมัตถ์ ประการหนึ่ง แสดงหลักธรรมเกี่ยวกับบุญบาป อันเป็นไปในฝ่ายศีลธรรมประการหนึ่ง พร้อมทั้งลัทธิพิธีที่กระทำตามความเห็นหรือตามคำสั่งสอนในความเชื่อนั้น ๆ ศาสนา คือ ลัทธิความเชื่อถือของมนุษย์อันมีหลักแสดงกำเนิดและสิ้นสุดของโลก เป็นต้น

จากคำกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่าศาสนา หมายถึง ความเชื่อในสิ่งต่างๆของมนุษย์ที่แสดงความเป็นไปของมนุษย์ อันประกอบด้วยศีลธรรมจรรยา มีลักษณะศักดิ์สิทธิ์เป็นที่พึ่งทางใจ คำสอนอาจจะคล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันบ้าง แต่ทุกศาสนามีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ สั่งสอนให้มวลมนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข หรือมุ่งสร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้นในสังคมมนุษย์ เป็นศูนย์รวมของพิธีกรรม ศิลปกรรม วัฒนธรรม ประเพณีความเชื่อต่าง ๆ ตลอดจนเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว ที่พึ่งทางใจได้ โดยมีพระหรือนักบวชเป็นผู้สืบต่อคำสอน

2. มูลเหตุของการเกิดศาสนา

ศาสนามาจากความเชื่อที่มนุษย์คิดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ในการบำบัดความรู้สึกไม่มั่นคง ความตึงเครียด ความหวั่นเกรงต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต เฉพาะหน้าหรืออาจเกิดขึ้นในอนาคต ดังนั้นจึงสามารถสรุปมูลเหตุสำคัญของการเกิดศาสนาได้ดังนี้

2.1 ความกลัว จากการที่มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ตามธรรมชาติ ปรากฏการณ์ตามธรรมชาติมีทั้งเป็นคุณและเป็นโทษ สิ่งที่เป็นโทษทำให้มนุษย์เกิดความกลัว เช่น ฝนตก ฟ้าร้อง ฟ้าแลบ ฟ้าผ่า สุริยุปราคา จันทรุปราคา เป็นต้น ความกลัวจึงกลายเป็นความทุกข์ จึงเกิดการทำพิธีกราบไหว้ บูชา บวงสรวง บนบานศาลกล่าวและปฏิบัติสืบทอดกันมาจนกลายเป็นศาสนา

2.2 ความไม่รู้ ในสมัยก่อนมนุษย์รู้จักเพียงการปรับตัวเพื่อให้อยู่รอดและเข้ากับธรรมชาติได้เท่านั้น แต่ไม่รู้ความเป็นไปของธรรมชาติ ความเป็นไปแห่งชีวิต การเกิด การเจ็บ การตาย จากความไม่รู้ปรากฏการณ์เหล่านี้จึงกลายเป็นสิ่งลี้ลับสำหรับมนุษย์ ทำให้เข้าใจว่าเป็นการกระทำของเทพยดา หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์

2.3 ความศรัทธา หมายถึงความเชื่อ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นและเป็นมูลเหตุสำคัญของการเกิดศาสนาขึ้นในโลก ความเชื่อมี 2 ระดับคือ ความเชื่อประกอบด้วยความรู้อย่างมีเหตุผล กับความเชื่อที่ขาดเหตุผล

ภาพ 1.1 มนุษย์เกรงกลัวต่อปรากฏการณ์ธรรมชาติ

ที่มา:- www. rmutphysics.com

2.4 ความเลื่อมใส เมื่อมนุษย์ศรัทธาในตัวบุคคลหรือวัตถุจึงเกิดความเลื่อมใส เชื่อมั่นว่าศักดิ์สิทธิ์ มีฤทธิ์เดช มีอำนาจ สามารถดลบันดาลความสุข ความเจริญและความปลอดภัยมาให้ จนกลายเป็นที่พึ่งทางใจจึงเป็นมูลเหตุหนึ่งที่พัฒนาเป็นศาสนา

2.5 เหตุผล ความรู้ในเหตุในผลของปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น ทั้งจากปรากฏการณ์ตามธรรมชาติและการดำรงชีวิตของมนุษย์โดยใช้ปัญญาค้นหาความจริง ตัวอย่างศาสนาที่เกิดจากการใช้ปัญญาที่เด่นชัดคือ ศาสนาพุทธ ส่วนศาสนาอื่นต่างมีมูลเหตุของการเกิดศาสนาด้วยเหตุผลเช่นเดียวกัน

2.6 ลัทธิการเมือง ลัทธิการเมืองเฟื่องฟูขึ้นมาแล้วเข้าไปมีอิทธิพลต่อคนบางกลุ่ม เช่น กลุ่มคนจน จึงทำให้คนเหล่านั้นละทิ้งศาสนาเดิมที่ตนนับถืออยู่แล้วหันมานับถือลัทธิการเมืองดังกล่าว อาทิ ลัทธิคอมมิวนิสต์ ลัทธินาซี ลัทธิฟาสซิสม์ เป็นต้น

ดังนั้นมูลเหตุของการเกิดศาสนาต่าง ๆ จะแตกต่างกันออกไปตามสภาพแวดล้อมทางสังคม ซึ่งแต่ละศาสนาต่างมีกฎเกณฑ์ คำสอน พิธีกรรมและแนวทางปฏิบัติที่แตกต่างกันไป แต่โดยหลักการพื้นฐานแล้วทุกศาสนามุ่งหวังให้ ศาสนิกชนของตนเป็นคนดี เป็นพื้นฐานศีลธรรม เป็นบรรทัดฐาน เป็นแหล่งกำเนิดจริยธรรม ศิลปวัฒนธรรมของสังคม

3. ประเภทของศาสนา

ศาสนาแบ่งออกเป็น 2 ประเภท

3.1 อเทวนิยม (Atheism) ศาสนาที่ไม่มีพระเจ้า หรือเทพเจ้า คือไม่เชื่อว่า พระเจ้าเป็นผู้สร้างโลกหรือกำหนดชะตาชีวิตของมนุษย์ ไม่เชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะดลบันดาล แต่เชื่อในศักยภาพหรือความสามารถของมนุษย์ การจะได้สิ่งหนึ่งสิ่งใดมาต้องใช้สติปัญญา ความรู้ความสามารถของตนเองหรือถ้าหากมีคนอื่นมาบอกให้ก็ไม่เชื่อในทันที ต้องฟังและพิจารณาโดยใช้ปัญญาไตร่ตรอง ศาสนาที่จัดอยู่ในประเภทนี้ได้แก่ ศาสนาพุทธ ศาสนาเซนและศาสนาขงจื้อ เป็นต้น

3.2 เทวนิยม (Theism) ศาสนาที่มีพระเจ้า คือ ศาสนาที่นับถือพระเป็นเจ้าหรือเทพเจ้า โดยเชื่อว่าพระเจ้าสูงสุดเป็นผู้บันดาลทุกสิ่ง ถือเรื่องความเชื่อเป็นหลักสำคัญ โดยเชื่อว่าคำสั่งสอนนั้นได้รับมาจากพระเป็นเจ้า ผู้ใดจะคัดค้านมิได้ ศาสนาที่จัดอยู่ในประเภท เทวนิยมนี้ได้แก่ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม และศาสนายิว เป็นต้น

4. องค์ประกอบของศาสนา

ศาสนามีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 อย่าง

4.1 ศาสดา คือ ผู้ก่อตั้งศาสนา เช่น พระพุทธเจ้า เป็นศาสดาของศาสนาพุทธ พระเยซู เป็นศาสดาของศาสนาคริสต์ ท่านนบีมูฮัมหมัด เป็นศาสดาของศาสนาอิสลาม เป็นต้น

4.2 หลักธรรม คือ คำสั่งสอนของศาสดา ที่ได้มีการจดจารึกไว้เรียกว่า คัมภีร์ เช่น พระไตรปิฎก ของศาสนาพุทธ คัมภีร์ไบเบิล ของศาสนาคริสต์ คัมภีร์อัลกุรอาน ของศาสนาอิสลาม เป็นต้น

4.3 นักบวช คือ กลุ่มคนที่เลื่อมใสศรัทธาต่อศาสนา จึงได้อุทิศตนศึกษาประพฤติปฏิบัติอย่างเคร่งครัดเพื่อสืบทอดศาสนา เช่น พระสงฆ์ในศาสนาพุทธ บาทหลวงในศาสนาคริสต์ เป็นต้น

4.4 ศาสนสถาน คือ สถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เป็นศูนย์กลางเผยแผ่ศาสนา เช่น วัดของศาสนาพุทธ โบสถ์ของศาสนาคริสต์ มัสยิดของศาสนาอิสลาม

ภาพ 1.2 ศาสนสถานของศาสนาพุทธ
ที่มา:- วัดร่องขุ่น อ เมือง จ. เชียงราย

ภาพ 1.3 ศาสนสถานของศาสนาคริสต์
ที่มา:- www.bangkunthianjoggingciub.com

ภาพ 1.4. ศาสนสถานของศาสนาอิสลาม
ที่มา:- www.siamcomic. com.

ภาพ 1.5 ศาสนสถานของศาสนาฮินดู
ที่มา :- www.guru.sanook. com.

4.5 พิธีกรรม คือ การประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ตามแนวทางของแต่ละศาสนา เช่น พิธีอุปสมบท รักษาศีล ในศาสนาพุทธ พิธีรับศีล ล้างบาป ในศาสนาคริสต์ พิธีละหมาด ถือศีลอด ในศาสนาอิสลาม เป็นต้น

5. ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ

หลักธรรมคำสอน ซึ่งเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา คือ สอนให้มนุษย์เว้นจากการกระทำความชั่ว ทำแต่ความดี และทำจิตใจให้บริสุทธิ์ เพื่อมุ่งเน้นให้บุคคลในสังคมอยู่กันอย่างสงบสุข ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ พระพุทธศาสนามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชาติ และต่อการดำเนิน

ชีวิตของคนไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จึงเรียกกันว่า ดำเนินชีวิตตามแนว วิถีธรรมวิถีไทย ด้วยเหตุผลสำคัญดังต่อไปนี้

5.1 พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันคู่ชาติไทย พระพุทธศาสนากับชาติไทยความสัมพันธ์ควบคู่กันมาตลอด ตั้งแต่กรุงสุโขทัยเป็นราชธานี จนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ พระมหากษัตริย์ไทยแต่ละพระองค์ทรงให้ความสำคัญแก่พระพุทธศาสนา ทรงทำนุบำรุงควบคู่ไปกับการป้องกันประเทศชาติ เพื่อความสงบสุขของประชาชน

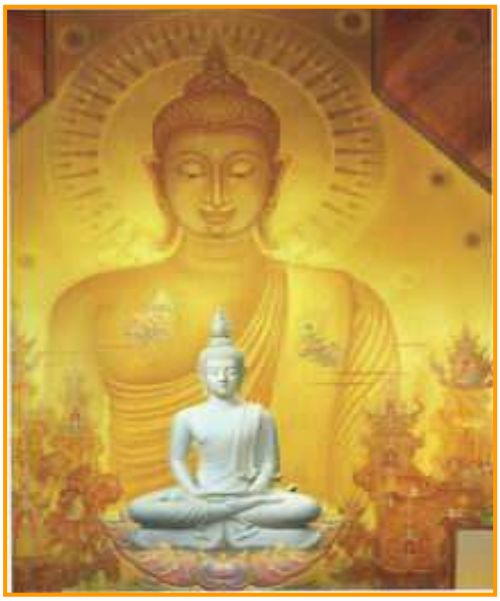

ภาพ 1.6 พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ
ที่มา :- วัดร่องขุ่น อ.เมือง จ. เชียงราย

5.2 ประชากรไทยนับถือศาสนาพุทธมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 95 ของประชากรทั้งประเทศ สังคมไทยเป็นสังคมชาวพุทธที่ใหญ่ที่สุด

5.3 พระพุทธศาสนาเป็นรากฐานของสังคมไทย ตั้งแต่ก่อนสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ จากการศึกษาประวัติศาสตร์ จะพบร่องรอยทุกยุคทุกสมัยว่าศาสนาพุทธมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทยมาก ซึ่งจะมีหลักฐานต่าง ๆ เช่น เจดีย์ วัดวาอาราม ตลอดจนขนบธรรมเนียมต่าง ๆ ที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา ล้วนได้รับอิทธิพลจากศาสนาพุทธทั้งสิ้น

5.4 พระมหากษัตริย์ไทยทรงเป็นพุทธมามกะ เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทย ทรงเป็นที่สักการบูชา ทรงปกครองประเทศโดยธรรมโดยยึดหลักธรรมที่เรียกว่า ทศพิธราชธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ไปใช้ปกครองบ้านเมืองให้อยู่ร่มเย็นเป็นสุข สมดังที่พระองค์ได้พระราชทาน พระปฐมบรมราชโองการเป็นพระราชสัตยาธิษฐาน เนื่องในพระราชพิธีราชาภิเษก เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พุทธศักราช 2493 ที่ว่า **“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”** นอกจากนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันในฐานะที่ทรงเป็นพุทธมามกะทรงยืนยันว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ดังข้อความตอนหนึ่งแห่งพระบรมราโชวาทที่ทรงประทานแก่ที่ประชุมยุวพุทธิกสมาคมทั่วประเทศเมื่อพ.ศ 2537 ความว่า **“ชาวพุทธที่แท้จริง จึงเป็นผู้คิดชอบ ปฏิบัติชอบอยู่เป็นปกติ อยู่ ณ ที่ใด ก็ทำให้ที่นั้นสงบร่มเย็น มีความปรองดองและสร้างสรรค์ จึงเป็นโชคดีอย่างมากที่ประเทศไทยเรามีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ”**

ภาพ 1.7 พระมหากษัตริย์ทรงปกครองแผ่นดินโดยธรรม
ที่มา:- www.hrh.king.bhomibol.aduiyadej.startth.com

นอกจากนี้ยังทรงเป็นศาสนูปภัมภก ทรงอุปภัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนาในฐานะที่เป็นสถาบันหลักคู่กับสถาบันพระมหากษัตริย์

ภาพ 1.8 พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ
ที่มา:- www.studentaff.eac.ac.th

5.5 พระพุทธศาสนาเป็นศูนย์รวมจิตใจ ทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่ปวงชนชาวไทย มีหลักธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในพวกตนและอยู่ร่วมกันด้วยดีกับศาสนิกชนใน ศาสนาอื่นๆ ไม่เคยเบียดเบียน ข่มเหงหรือขัดแย้งศาสนาอื่น

ภาพ 1.9 ศาสนาทำให้เกิดความสามัคคี
ที่มา :- สุนันทา จับใจนาย

5.6 พระพุทธศาสนาเป็นหลักการที่ช่วยดำรงรักษาเสรีภาพในการนับถือศาสนา หลักการของศาสนาพุทธเชิดชูเสรีภาพในการใช้ปัญญา โดยไม่มีการบังคับศรัทธา ซึ่งเป็นฐานที่ค้ำจุนช่วยให้ไม่มีการเบียดเบียนกันทางศาสนา

5.7 พระพุทธศาสนาสอดคล้องกับลักษณะนิสัยของคนไทยที่รักความเป็นอิสรเสรี จนพูดเป็นคำล้อเลียนว่า ทำได้ตามชอบใจคือไทยแท้ พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งอิสรเสรีภาพ จึงเป็นเครื่องสนับสนุนให้คนไทยดำรงรักษาคุณลักษณะนั้นไว้ได้อย่างเหนียวแน่น

5.8 พระพุทธศาสนาเป็นแหล่งหล่อหลอมเอกลักษณ์ของชาติไทย เอกลักษณ์ของคนไทยคือความมีน้ำใจ มีเมตตากรุณา ไม่ชอบความรุนแรง ไม่เบียดเบียนใคร ซึ่งพระพุทธศาสนาเป็นแหล่งสำคัญที่หล่อหลอมให้เกิดเอกลักษณ์นี้

5.9 พระพุทธศาสนาเป็นมรดกและเป็นคลังสมบัติอันล้ำค่าของชนชาติไทย ศิลปะไทยทุกสาขา เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม วรรณกรรมและกวีนิพนธ์ทั้งหลาย ล้วนเกี่ยวข้องกับศาสนา จนกลายเป็นเอกลักษณ์ เป็นมรดกอันมีค่ายิ่งของชาติ

6. ความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อบุคคลและสังคม

ศาสนาทุกศาสนามีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของบุคคลและสังคม โดยมีจุดหมายที่สำคัญร่วมกันคือ ต้องการให้มนุษย์ทุกคนเป็นคนดีอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข ถ้าหากบุคคลที่นับถือศาสนาไม่ปฏิบัติตามหลักคำสอนจะก่อให้เกิดความเสื่อมเสียแห่งชีวิต หรือได้รับผลจากการกระทำ คือ ความทุกข์ตามเหตุแห่งการละเมิดคำสอนนั้น

6.1 เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ คือ ทำให้มนุษย์มีที่พึ่งพิงและสร้างความมั่นใจในการดำเนินชีวิต

6.2 เป็นเครื่องยึดในการเสริมสร้างความสมัครสมานสามัคคีต่อกันของสมาชิกในสังคม คือสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งก่อให้เกิดสันติสุข ตลอดจนลดความขัดแย้งหรือความรุนแรงต่อกัน

6.3 เป็นเครื่องมือในการขัดเกลาอบรมสมาชิกของสังคม ตลอดจนสร้างความเลื่อมใสศรัทธา ให้เกิดขึ้นในจิตใจของมนุษย์ให้ยึดมั่นและปฏิบัติตามคำสอน ศาสนาทำให้มนุษย์เกรงกลัวต่อความชั่ว ละอายต่อการกระทำที่ไม่ถูกไม่ควร ปลูกฝังให้มนุษย์ทำความดีรู้จักสิ่งถูกต้องดีงามเพื่อก่อประโยชน์แก่ตนเองและสังคม

6.4 เป็นเครื่องมือในการสร้างบรรทัดฐาน ด้านความประพฤติปฏิบัติของสมาชิกในสังคม ถ้าหากใครยึดมั่นในหลักธรรมคำสอน จะก่อให้เกิดความสุขความเจริญ เมื่อประกอบ

กิจกรรมใด ๆ ก็จะได้รับความร่วมมือช่วยเหลือและส่งเสริมจากสังคมเป็นอันดี ซึ่งส่งผลดีต่อหน้าที่การงานหรือการประกอบอาชีพ

6.5 เป็นเครื่องหมายทางสังคม ศาสนาเป็นเครื่องหมายที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม โดยมีศาสนาเป็นศูนย์รวมของสังคมที่ทำให้สังคมอื่น ๆ รับรู้ว่า คนในสังคมไทยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนามากที่สุดจนกลายเป็นศาสนาประจำชาติไทย และเป็นสัญลักษณ์ของชาติ

6.6 เป็นเครื่องหมายแสดงถึงพื้นฐานของขนบธรรมเนียมประเพณี โดยหลักธรรมคำสอนต่าง ๆ ของแต่ละศาสนาที่คนในสังคมนับถือปฏิบัติกันมานั้น มีการสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน จนกลายเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีของคนในสังคมนั้น ๆ เช่น ศาสนาพุทธมีการทำบุญตักบาตร สวดมนต์ ไหว้พระ อุปสมบทของชายไทย เป็นต้น เป็นมรดกทางสังคม ศาสนา เป็นวัฒนธรรมที่สำคัญของสังคมโลก จัดได้ว่าเป็นมรดกทางสังคมเพราะศาสนาทุกศาสนามีศาสนวัตถุ หลักธรรมคำสอน ศาสนพิธีต่าง ๆ และมีศาสนิกชนมากมายเป็นตัวบ่งชี้ถึงความเจริญรุ่งเรือง หรือเสื่อมถอยของสังคมนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี

ภาพ 1.10 ศาสนาเป็นพื้นฐานของขนบธรรมเนียมประเพณี
ที่มา :- www.khonkaenpoc.com

สังคมไทยให้ความสำคัญต่อศาสนาทุกศาสนาและบุคคลที่นับถือศาสนานั้น ๆ ตลอดจนให้การสนับสนุน ส่งเสริมทุกศาสนา โดยไม่กีดกันหรือขัดขวางใด ๆ มีความเข้าใจอันดีและ

ความสมานสันติระหว่างศาสนิกชนทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต

7. หลักการของพระพุทธศาสนาในการพัฒนาศรัทธาและพัฒนาปัญญา

มนุษย์ส่วนใหญ่ย่อมมีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ โดยอาศัยแรงศรัทธาของมนุษย์ แต่ในศาสนาพุทธมิได้อาศัยศรัทธาเพียงอย่างเดียว ต้องอาศัยการส่งเสริมและพัฒนาปัญญาด้วย

7.1 หลักการของพระพุทธศาสนาในการพัฒนาศรัทธา

ศรัทธา แปลว่า ความเชื่อ ใช้คู่กับ ปสาทะ แปลว่า ความเลื่อมใส

ศรัทธา + ปสาทะ คือ ความเลื่อมใสศรัทธาในทางพระพุทธศาสนา ชาวพุทธควรศรัทธาหรือมีความเชื่อดังต่อไปนี้

7.1.1 ความเชื่อในกฎธรรมชาติ คือ ความจริงที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ได้แก่ การเกิด แก่ เจ็บ ตาย

7.1.2 ความเชื่ออย่างมีเหตุผล คือ เชื่อเรื่องเกี่ยวกับกรรมหรือการกระทำ ดังคำกล่าวที่ว่า “หว่านพืชเช่นใดย่อมได้ผลเช่นนั้น” ความเชื่อ เรื่องกรรม จึงประกอบด้วย

7.1.2.1 กัมมสัทธา เชื่อกฎแห่งกรรมที่เกิดจากผลของการกระทำ มิใช่เกิดจากการอ้อนวอนขอจากเทวดา

7.1.2.2 กัมมัสสกตาสัทธา คือ สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตัวเอง คือ ผลกรรมที่ตนกระทำ เชื่อว่าผลที่เราได้รับในปัจจุบันเป็นผลแห่งการกระทำของเราเองในอดีต หรือ เป็นผลกรรมที่ได้กระทำในชาตินี้

7.1.2.3 ตถาคตโพธิสัทธา คือ เชื่อการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าว่าพระองค์ได้ตรัสรู้จริง พระองค์จึงประกอบด้วย

1) พระวิสุทธิคุณ เป็นผู้ที่บริสุทธิ์ สะอาด ปราศจากกิเลสและบาปอกุศลทั้งปวง

2) พระปัญญาคุณ พระองค์เป็นผู้ที่มีสติปัญญารู้เห็นในสัจธรรมคือธรรมที่เป็นจริง

3) พระกรุณาธิคุณ พระองค์เป็นผู้ที่มีความเมตตากรุณาคุณต่อสัตว์โลก มีความปรารถนาจะช่วยสัตว์ให้พ้นจากความทุกข์ อย่างเช่น พระองค์ได้เสด็จไปสั่งสอนเทศนา และเผยแผ่หลักธรรมอย่างไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อยตลอดระยะเวลา 45 ปี

7.1.3 เชื่อในพระรัตนตรัย คือ เชื่อใน พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

7.1.3.1 เชื่อและมั่นใจในองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ว่าเป็นบุคคลต้นแบบที่ยืนยันในความสามารถของมนุษย์ว่า มนุษย์สามารถจะหยั่งรู้ในสัจธรรมเข้าถึงความจริงความดีงามสูงสุดได้ด้วยสติปัญญาและความเพียรพยายามของมนุษย์เองสามารถฝึกให้เจริญงอกงามขึ้นได้ทั้งด้านศีล สมาธิ ปัญญา จนสามารถหลุดพ้นจากกิเลสได้

7.1.3.2 เชื่อความมั่นใจในพระธรรม คือ เชื่อในคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม เป็นสิ่งที่พระองค์ได้ปฏิบัติเห็นผลประจักษ์กับตนเองมาก่อนแล้ว บุคคลทุกคนเมื่อพัฒนาตนให้พร้อมมีปัญญาแก่กล้าแล้วก็รู้แจ้ง สามารถแก้ปัญหา ดับทุกข์ หลุดพ้นจากกิเลสและกองทุกข์เป็นอิสระได้จริง

7.1.3.3 เชื่อความมั่นใจในพระสงฆ์ พระสงฆ์คือตัวแทนของพระพุทธเจ้าที่สามารถบรรลุความจริง ความดีงามสูงสุด เป็นบุคคลต้นแบบ

ภาพ 1.11 การบวชเป็นการพัฒนาศรัทธา

ที่มา :- วัดแม่คาววัง อ. พาน จ. เชียงราย

7.2 หลักการของพระพุทธศาสนาในการพัฒนาปัญญา

ปัญญา คือ ความรู้ความเข้าใจอันถ่องแท้ในเหตุผล หรือรู้เท่าทันความจริง ในทางพุทธศาสนาให้ความสำคัญของปัญญา เพราะปัญญาทำให้มนุษย์มีชีวิตอยู่อย่างปราศจากทุกข์ มีอิสระไม่ตกอยู่ในตัณหา ไม่ยึดมั่นถือมั่น ดังนั้นพระพุทธศาสนาจึงเน้นให้พุทธศาสนิกชนพัฒนาปัญญาด้วยการฝึกปฏิบัติตามแนวทางได้ 3 ทางคือ

7.2.1 สุตมยปัญญา คือ ปัญญาที่เกิดจากการฟัง การอ่าน การศึกษาเล่าเรียน ตลอดจนการสังเกต และการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสอื่น ๆ

7.2.2 จินตามยปัญญา คือ ปัญญาที่เกิดจากการคิด พิจารณาหาเหตุผล คือ รู้จักคิดอย่างถูกวิธี นำความรู้ที่ได้จากการฟัง การอ่าน การศึกษาเล่าเรียนมาเป็นพื้นฐานแล้วคิดพิจารณาอย่างรอบคอบ

7.2.3 ภาวนามยปัญญา คือ ปัญญาที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติ พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญแก่ปัญญาที่เกิดจากการปฏิบัติมากกว่าการศึกษาเล่าเรียนทางทฤษฎีแต่ขาดการปฏิบัติ การปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนาเพื่อให้เกิดปัญญามีหลักการ 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เข้าใจความจริงของธรรมชาติ ว่า สิ่งทั้งหลายเป็นไปตามเหตุปัจจัย

ขั้นตอนที่ 2 ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ คือ ปฏิบัติให้สอดคล้องกับธรรม หรือ กฎธรรมชาตินั้น

ขั้นตอนที่ 3 ปล่อยให้เหตุปัจจัยเป็นไปตามธรรมดา หรือตามกฎจนก่อผลของมันเอง คอยดูอย่างรู้เท่าทัน ไม่ถือมั่นเอาตัวตนเข้าไปผูกไว้เน้นการดำเนินชีวิตด้วยปัญญา อยู่อย่างรู้เท่าทัน ไม่เป็นทุกข์

หลักธรรมในการพัฒนาปัญญาที่รู้จักกันโดยทั่วไป ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงประทานแก่ชาวกาลามะ เรียกว่า **กาลามสูตร 10 ประการ** ซึ่งแสดงถึงการไม่ให้เชื่ออะไรง่าย ๆ 10 ข้อ คือ

1. อย่าปลงใจเชื่อเพราะได้ฟังตามกันมา เพราะเรื่องที่เล่าต่อ ๆ กันมามักจะผิดพลาด

2. อย่าปลงใจเชื่อเพราะการถือสืบ ๆ กันมา เพราะการกระทำตามอย่างกันถือต่อกันมาด้วยการประพฤติปฏิบัติเอาเยี่ยงอย่างกันอย่างไร้เหตุผล มักอ้างประเพณีพิธีรีตองที่ตกทอดรับช่วงกันมาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์

3. อย่าปลงใจเชื่อเพียงเพราะข่าวที่เล่าลือกัน เพราะเรื่องที่เล่าต่อ ๆ กันมักจะขยายใหญ่เกินความจริงออกไปทุกที และแพร่หลายไปได้รวดเร็ว

4. อย่าปลงใจเชื่อเพียงเพราะอ้างว่ามีอยู่ในตำรา เพราะทฤษฎีหรือตำราอาจจะถูกหรือผิดก็ได้ การอ้างในตำราโดยไม่ตระหนักในเหตุผลอาจจะทำให้ถูกหลอกโดยผู้แต่งตำราที่ผิดพลาดได้

5. อย่าปลงใจเชื่อเพียงเพราะตามหลักตรรกศาสตร์ คือ การคิดหาเหตุผล โดยอาศัยการอนุมานหรือคาดคะเน ซึ่งพระพุทธศาสนาไม่นิยมใช้วิธีแสดงหาความจริงโดยการเดาหรือคาดคะเน

6. อย่าปลงใจเชื่อเพียงเพราะด้วยการคาดคะเน คือการคาดการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตโดยมีเหตุผลเป็นพื้นฐานอยู่บ้าง ซึ่งอาจจะถูกหรือผิดก็ได้ไม่แน่นอน

7. อย่าปลงใจเชื่อเพียงเพราะด้วยการคิดตรองตามแนวเหตุผล คือ เมื่อเห็นเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นแล้ว เดาหาต้นเหตุของเรื่องนั้นคือเห็นอาการคือผล แล้วสาวไปหาเหตุผล ซึ่งการคิดนึกตรึกตรองตามอาการมีโอกาสจะผิดได้พระพุทธเจ้าจึงสอนไม่ให้เชื่อ

8. อย่าปลงใจเชื่อเพียงเพราะเข้ากันได้กับทฤษฎีของตน คือ ตรงกับความเชื่อเดิมของตนเองกับที่เราคิดได้ก่อน ซึ่งความคิดของเราอาจผิดก็ได้

9. อย่าปลงใจเชื่อเพียงเพราะเห็นว่าผู้พูดเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ บุคคลที่น่าเชื่อถืออาจมีความเห็นผิดได้ หรือได้ข้อมูลมาผิด จึงเข้าใจผิด ยังเชื่อไม่ได้เสมอไป

10. อย่าปลงใจเชื่อเพียงเพราะนับถือว่าท่านเป็นครูของเรา เพราะครูของเราอาจจะได้รับความรู้มาผิด ๆ

จากกาลามสูตร เราจะเห็นได้ว่าพระพุทธเจ้าทรงวางหลักการตัดสินใจว่าควรเชื่อหรือไม่ควรเชื่อสิ่งใดนั้น ให้ยึดหลัก 3 ประการ คือ

1. พิจารณาด้วยปัญญาของตนจนทราบแน่ชัด
2. อาศัยทรรศนะของท่านผู้รู้ (นักปราชญ์)
3. พิจารณาดูผลว่า เมื่อนำไปปฏิบัติจะเป็นคุณหรือโทษ

7.3 หลักการของพระพุทธศาสนาในการพัฒนาชีวิต หรือภาวนา

การพัฒนาชีวิต คือ การทำชีวิตให้เจริญงอกงามขึ้นไปจนกว่าจะถึงจุดหมายแห่งความเป็นอิสระ ไร้ปัญหา ไร้ทุกข์ หรือ

การพัฒนาชีวิต คือ การปฏิบัติธรรม (พระธรรมปิฎก. ป.อ. ปยุตฺโต)ในทางพระพุทธศาสนาแบ่งการพัฒนาชีวิต หรือภาวนาไว้ 4 อย่างด้วยกันคือ

7.3.1 กายภาวนา หมายถึง การพัฒนากายให้เจริญงอกงาม แข็งแรง มีสุขภาพดี คล่องแคล่วว่องไว

7.3.2 ศีลภาวนา หมายถึง การพัฒนาศีล พัฒนาตนให้มีระเบียบวินัยในการดำเนินชีวิตและอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยอาศัยการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

7.3.3 จิตภาวนา หมายถึง การพัฒนาคุณภาพจิตใจให้เข้มแข็ง การพัฒนาสุขภาพจิต

7.3.4 ปัญญาภาวนา หมายถึง การพัฒนาปัญญา ตั้งแต่ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ การรับรู้ประสบการณ์ให้ตรงตามสภาพที่มันเป็นจริง โดยไม่ใช้ความลำเอียงเป็นเครื่องตัดสิน

ปัญญาขั้นต่อไป คือ สามารถนำความรู้มาใช้ในการดำเนินการต่าง ๆ ให้สำเร็จผลตามที่ต้องการ ปัญญาขั้นนี้สำคัญมาก เพราะนำความรู้มาช่วยแก้ปัญหา

ส่วนปัญญาขั้นสุดท้าย คือ รู้เท่าทันโลกและชีวิตตามความเป็นจริง ทำให้จิตใจเป็นอิสระ เพราะถ้าไม่มีปัญญาไม่รู้จักโลกและชีวิตตามความเป็นจริง ก็จะหลงไปตามอำนาจชักนำพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวไว้ว่า “ปัญญากับจิตใจจะต้องเชื่อมโยงเอื้อผลต่อกันตลอดเวลา เมื่อปัญญาเจริญขึ้น ก็คือ การที่คนจะมีจิตใจที่เป็นอิสระและมีความสุขได้มากขึ้นเมื่อจิตใจเจริญงอกงามขึ้น ก็คือ การที่คนมีปัญญามากขึ้น เข้าใจชีวิตมากขึ้น และจึงรู้จักที่จะปฏิบัติต่อชีวิตคือ ดำเนินชีวิตได้ถูกต้องยิ่งขึ้น พร้อมทั้งปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลายที่แวดล้อมในโลกได้ถูกต้องยิ่งขึ้น”

ภาพ 1.12 ความเชื่องมงาย ขูดต้นไม้ เพื่อขอหวย

ที่มา :- www.yenta 4.com

8. หลักพระพุทธศาสนาเน้นการพึ่งตนเองและเพื่ออิสรภาพ

8.1 การพึ่งตนเอง

พระพุทธศาสนา สอนให้พึ่งตนเองให้มากที่สุด โดยอาศัยสติปัญญาและความเพียรพยายามของตน อย่าหวังพึ่งปัจจัยภายนอก เช่น การบนบานศาลกล่าว การอ้อนวอนขอจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือการรอคอยโชคชะตา อยากได้สิ่งใดต้องลงมือกระทำและรู้จักแก้ไขปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ ดังพุทธศาสนสุภาษิตที่ว่า **“อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ” แปลว่า ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน**

8.2 อิสรภาพ

อิสรภาพ แปลว่า ความเป็นใหญ่ คือความเป็นใหญ่ในตัวเอง เป็นไทแก่ตัว ปราศจากเครื่องบีบคั้น บังคับ กีดกัน ไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของสิ่งใดหรือต่อใคร

อิสรภาพ ในทางพระพุทธศาสนา หมายถึงความหลุดพ้นจากกิเลส คือ นิพพาน หรือ วิมุตติ ซึ่งเป็นจุดหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา การประพฤติปฏิบัติ ตามหลักพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นไปตามแนวทางของความเป็นอิสรภาพนั้น เน้นหลักการอยู่ด้วยปัญญา โดยมีเป้าหมาย เพื่อความหลุดพ้น หรือ วิมุตติ มี 2 ประเภท คือ

8.2.1 เจโตวิมุตติ คือ ความหลุดพ้นด้วยกำลังจิต อันประกอบด้วย สมาธิ ที่ได้รับการฝึกฝนและมีกำลังเพียงพอที่จะหลุดพ้นกิเลสต่าง ๆ (ชั่วคราว) ได้แก่ ราคะ โทสะ โมหะ เจโตวิมุตติ สามารถกำเริบหรือเสื่อมถอยได้ ขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัยต่าง ๆ คือ

8.2.1.1 กิเลส เช่น ความอยากที่ยังไม่ได้ถูกกำจัดให้หมดสิ้น จึงแฝงตัวรอคอยเวลาที่ถูกยั่วยุ เมื่อใดที่แพ้กิเลส เจโตวิมุตติก็เสื่อมลง

8.2.1.2 เหตุปัจจัยปรุงแต่ง เช่น ความเสื่อม ความพอใจ ตั้งใจ ความเพียร ทำให้เกิด เจโตวิมุตติ คือ จิตมีกำลังสามารถหลุดพ้นจากกิเลสได้ แต่ถ้าศรัทธาเสื่อม ความเพียรเสื่อม เจโตวิมุตติก็เสื่อมได้

8.2.1.3 เหตุปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ เช่น โรคภัยไข้เจ็บ ความสะดวก ความเป็นอยู่อย่างแร้นแค้น ทำให้กำลังใจที่จะปฏิบัติอ่อนลง เจโตวิมุตติก็เสื่อมหายไปได้

8.2.2 ปัญญาวิมุตติ คือ ความหลุดพ้นด้วยปัญญาบริสุทธิ์ หรือความรู้ที่ถูกต้องสมบูรณ์ไม่มีกิเลส บดบัง ผู้บำเพ็ญเพียรทางจิตจนบรรลุอรหันตผล จะทำให้เกิดปัญญาที่จะกำจัดอวิชชาต่าง ๆ

การค้นพบถึงเหตุปัจจัยเหล่านี้ ถือเป็นกฎธรรมชาติที่พระพุทธองค์ทรงค้นพบด้วยตัวเอง ทางสายนี้จึงเป็นทางอิสรภาพผู้ปฏิบัติต้องปฏิบัติด้วยตนเอง พระองค์เป็นเพียงผู้บอกเท่านั้น

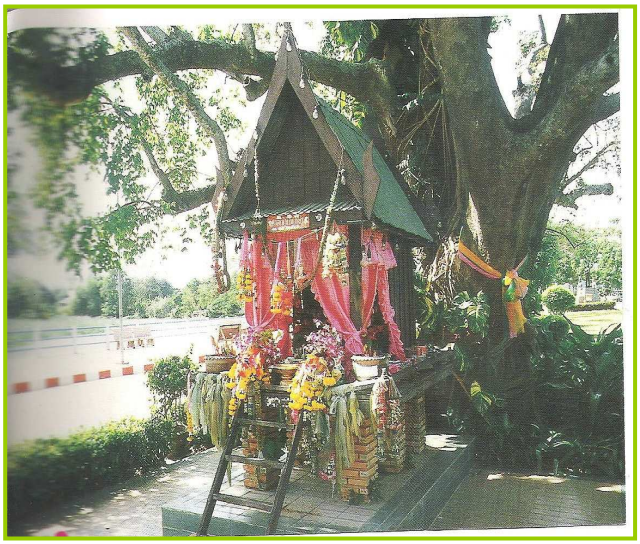

ภาพ 1.13 การบนบานศาลกล่าว ไม่ใช่เส้นทางสู่อิสรภาพ
ที่มา :- นิตยสารคะนอง ปักษ์หลัง ธันวาคม 2545

ผู้เรียนหากต้องการความสำเร็จในการเรียนก็ต้องใช้ปัญญาของตนเอง วิธีการต่าง ๆ ที่มิได้อาศัยความพยายามของตนเอง เช่น การบนบานศาลกล่าว เพื่อขอความช่วยเหลือ โดยไม่ได้ใช้ความพยายามของตนเอง จึงมิใช่แนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง

ดังนั้นการประพฤติปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนาถือหลักการอยู่ด้วยปัญญา โดยมีเป้าหมายเพื่อความหลุดพ้น หรือ วิมุตติ ในทางพระพุทธศาสนาถือว่า ปัญญาวิมุตติ เป็นการหลุดพ้นเด็ดขาด เข้าถึงนิพพานอย่างแท้จริง

9. ลักษณะประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา

ในสังคมอินเดียวรรณะต่าง ๆมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของคนมากโดยเฉพาะวรรณะพราหมณ์ ซึ่งจำกัดสิทธิเฉพาะพวกตนในการศึกษาพระเวทย์ที่เป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ ตรงกันข้ามกับพระพุทธศาสนา ที่ไม่มี ชั้น วรรณะ เป็นสังคมที่ยอมรับในศักยภาพของมนุษย์ว่าแต่ละคนมีความสามารถมีเสรีภาพที่จะพัฒนาตนเองได้

ตัวอย่างหลักประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา

1. การยอมรับศักยภาพของมนุษย์ พระพุทธศาสนา ยอมรับในตัวมนุษย์ว่าคนทุกเพศทุกวัยไม่ว่าอยู่ในวรรณะใด ก็สามารถปฏิบัติธรรมได้

2. พระพุทธองค์ทรงมอบความเป็นใหญ่ให้แก่คณะสงฆ์ พระองค์ทรงบัญญัติ สังฆกรรมประเภทต่าง ๆ โดยทรงมอบอำนาจให้ที่ประชุมสงฆ์เป็นใหญ่ ทรงหยุดการบวชโดยพระองค์เองเปลี่ยนเป็นการให้อุปสมบทโดยคณะสงฆ์

3. เมื่อมีเหตุการณ์กระทบถึงความเสื่อมความเจริญของพระศาสนา สงฆ์จะต้องใส่ใจขวนขวายดำเนินการ เพื่อรักษาพระศาสนาให้อยู่รอด เมื่อผู้ใดเพิกเฉยละเลยสงฆ์ย่อมลงโทษได้ เมื่อสงฆ์มีมติลงโทษ

ภาพ 1.14 พระพุทธเจ้ามอบความเป็นใหญ่ให้คณะสงฆ์ อุปสมบท-บรรพชา

ที่มา:- วัดแม่คาววัง อ. พาน จ. เชียงราย

4. การยึดหลักสร้างความสามัคคี พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญ แม้กิจธุระเล็ก ๆ น้อย ๆ ของบุคคลที่ต้องอาศัยแรงหลายคนช่วย เช่น การตัดเย็บจีวรในสมัยโบราณ จะต้องช่วยกันทำผ้านั้นให้เป็นจีวรให้สำเร็จ เป็นต้น

สรุปบทเรียน

ศาสนา มีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาบุคคลให้มีทัศนคติที่ดีงาม มีคุณธรรมประจำตน ซึ่งคำสอนในแต่ละศาสนานั้นมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ สั่งสอนให้บุคคลในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข หรือมุ่งสร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้นในสังคมมนุษย์ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว เป็นที่พึ่งทางใจ เป็นบรรทัดฐานในการดำเนินชีวิต

พระพุทธศาสนามีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนไทย เพราะคนไทยนับถือและยกย่องเทิดทูน เคารพบูชาพระรัตนตรัยเป็นสรณะ ได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประพฤติปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เป็นวิถีพุทธคือวิถีไทย สืบทอดต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน ขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรมของชาติส่วนใหญ่มีพื้นฐานมาจากพระพุทธศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งทรงเป็นพระประมุขของชาติทุกๆพระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะ ทรงดำรงอยู่ในฐานะเป็นองค์เอกอัครศาสนูปถัมภก ทรงยกย่องเชิดชูพระพุทธศาสนาตลอดมาตั้งแต่อดีตจวบจนกาลปัจจุบัน ศาสนาพุทธมีหลักคำสอนที่มีเหตุมีผลซึ่งเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา คือ สอนให้มนุษย์เว้นจากความชั่ว ทำแต่ความดี และทำจิตใจให้บริสุทธิ์

พุทธศาสนสุภาษิต ประดับปัญญา

พุทธศาสนสุภาษิต

อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ, โก หิ นาโถ ปโร สิยา

คำอ่าน : อัตตาหิ อัตตะโน นาโถ , โก หิ นาโถ ปะโร สิยา

คำแปล : ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน, คนอื่นใครเล่าจะเป็นที่พึ่งได้

คำอธิบายศัพท์

กิเลส	คือ สิ่งที่แฝงติดอยู่ในใจแล้วทำให้ใจเศร้าหมองขุ่นมัวกิเลสที่ชอบซุกหมักหมมอยู่ในใจคนมากที่สุด คือ ราคะ โลภะ โทสะ โมหะ
นิพพาน	สภาพที่ดับกิเลสและกองทุกข์แล้ว ภาวะที่เป็นสุขสูงสุดเพราะไร้ทุกข์เป็นอิสรภาพสมบูรณ์
ปรมัตถ์	ความจริงที่มีอยู่ในธรรมชาติเช่น รูปทรง สีสันของภาพ เป็นปรมัตถ์หรือเป็นความจริงในการเห็น
ปัจจัยปรุงแต่ง	เกิดการกระทบกันระหว่างอายตนะภายในและภายนอกจิตหนึ่งจึงเกิดขึ้น
ภาวนา	การอบรมใจให้ฉลาดเที่ยงตรงต่อเหตุผลอรรถธรรมรู้จักวิธีปฏิบัติต่อตัวเองและสิ่งทั้งหลายยึดการภาวนาเป็นรั้วกั้นความคิดฟุ้งของใจ
วิมุตติ	ความหลุดพ้นเป็นวัตถุประสงค์มุ่งหมายของการปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนา
ศาสดา	คือ ผู้ก่อตั้งศาสนา หรือผู้คิดค้น ริเริ่มในการนำคำสอนไปเผยแผ่
ศาสนิกชน	ปวงชนที่ให้การยอมรับนับถือในคำสั่งสอนศาสนา นั้น ๆ ปกติมี 2 ประการหลัก คือ นักบวชและผู้ครองเรือน หรือบางศาสนาแม้จะไม่มีนักบวช
ศักยภาพ	การนำเอาความสามารถที่ซ่อนเร้นภายในร่างกาย นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างมีกระบวนการ มนุษย์เราเมื่อต้องการทำงานบางอย่าง
อิสรภาพ	สภาวะที่เป็นอิสระ
อาสวกิเลส	กิเลสที่หมักดองอยู่ในจิต

แบบฝึกหัด

ความสำคัญของพระพุทธศาสนา

ตอนที่ 1

<u>คำสั่ง</u> จงตอบคำถามต่อไปนี้ ให้ได้ใจความสมบรูณ์ (5 คะแนน)

1. อะไรเป็นมูลเหตุของการเกิดศาสนา

.....

.....

.....

2. จงยกตัวอย่างศาสนาประเภทอเทวนิยม มา 2 ศาสนา

.....

.....

.....

3. องค์ประกอบของศาสนามีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

4. จงบอกความสำคัญของพระพุทธศาสนามาที่มีต่อบุคคลและสังคมมา 2 ข้อ

.....

.....

.....

5. ปัญญาเกิดขึ้นได้กี่ทาง อะไรบ้าง

.....

.....

.....

แบบฝึกหัด

ตอนที่ 2

<u>คำสั่ง</u> จงทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่เห็นว่าถูกและทำเครื่องหมาย × หน้าข้อที่เห็นว่าผิด (10 คะแนน)

.....1. ศาสนาแปลว่า คำสั่ง

.....2. ศาสนา หมายถึง ลัทธิ ความเชื่อ หรือ คำสั่งสอนของศาสดา

.....3. ทุกศาสนามีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือมุ่งสร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้นในสังคมมนุษย์

.....4. ความอยากรู้อยากเห็นเป็นมูลเหตุสำคัญของการเกิดศาสนา

.....5. ความเชื่อเป็นจุดเริ่มต้นและเป็นมูลเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดศาสนาขึ้นในโลก

.....6. ศาสนามี 2 ประเภทคือ เทวนิยม กับ อเทวนิยม

.....7. ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประเภท อเทวนิยม เพราะเชื่อว่าพระเจ้าเป็นผู้สร้างโลก

.....8. องค์ประกอบหลักของศาสนา ประกอบด้วย ศาสดา หลักธรรม นักบวช ศาสนสถาน และ พิธีกรรม

.....9. พิธีรับศีล ล้างบาป เป็นพิธีกรรมสำคัญในพระพุทธศาสนา

.....10. หลักการของศาสนาพุทธ คือ เชิดชูเสรีภาพในการใช้ปัญญา ไม่มีการบังคับศรัทธา จึงทำให้อยู่ร่วมกับศาสนาอื่นได้อย่างสันติสุข

.....11. ศาสนามีความสำคัญต่อบุคคลและสังคมคือ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ

.....12. ศาสนาทำให้มนุษย์เกรงกลัวต่อความชั่ว ละอายต่อการกระทำที่ไม่ถูกต้อง

.....13. “หว่านพืชเช่นใด ย่อมได้รับผลเช่นนั้น” จากสุภาษิตนี้เป็นการเปรียบเทียบในเรื่องความเชื่อที่ไม่มีเหตุผล

.....14. “ทำดีได้ดีมีที่ไหน ทำชั่วได้ดีมีถมไป” เป็นการเปรียบเทียบในเรื่องความเชื่อที่มีเหตุ มีผล

.....15. ศาสนาพุทธเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม

.....16. ศาสนาพุทธเชื่อว่า การมี ปัญญา ทำให้มนุษย์มีชีวิตอยู่อย่างมีความสุข อยู่อย่างรู้เท่าทัน และมีอิสระ

.....17. การบนบานศาลกล่าว เป็นการพัฒนาปัญญา ที่ทำให้มนุษย์มีความสุข มีที่พึ่งทางใจ

.....18. เป้าหมายสูงสุดในการพัฒนาปัญญาตามหลักศาสนาพุทธ คือ วิมุตติ

แบบฝึกหัด

.....19. การที่พระพุทธเจ้ามอบความเป็นใหญ่ให้คณะสงฆ์ในการทำสังฆกรรมต่างๆ เป็นการใช้หลักประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา

.....20. เหตุผลสำคัญที่คนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ เพราะ หลักธรรมไม่เคร่งครัด และให้อิสรเสรีภาพในการประพฤติปฏิบัติ

ตอนที่ 3

<u>คำสั่ง</u> จงนำอักษรทางด้านขวามือมาใส่หน้าข้อทางด้านซ้ายมือที่เห็นว่ามีความสัมพันธ์กัน (5 คะแนน)

.....1. ศรัทธา - ปสาทะ
.....2. ธรรมของพระมหากษัตริย์
.....3. กฎธรรมชาติ
.....4. ความอยาก
.....5. หลุดพ้นด้วยอำนาจจิต
.....6. ธรรมที่ใช้ในการพัฒนาปัญญา
.....7. หลุดพ้น
.....8. พิจารณาอย่างมีเหตุผล
.....9. ไม่มีพระเจ้า
.....10. เป็นผู้ที่บริสุทธิ์

ก. ทศพิธราชธรรม
ข. เกิด แก่ เจ็บ ตาย
ค. เจโตวิมุตติ
ง. กิเลส
จ. เลื่อมใสศรัทธา
ฉ. วิมุตติ
ช. กาลามสูตร 10
ซ. อเทวนิยม
ฌ. พระวิสุทธิคุณ
ญ. จินตามยปัญญา
ฎ. เทวนิยม
ฐ. เทวฑูต

เฉลยแบบฝึกหัด

ตอนที่ 1

<u>คำสั่ง</u> จงตอบคำถามต่อไปนี้ให้ได้ใจความสมบรูณ์

1. อะไรเป็นมูลเหตุของการเกิดศาสนา

   ตอบ ความกลัว ความไม่รู้ ความศรัทธา ความเลื่อมใส

2. จงยกตัวอย่างศาสนาประเภทอเทวนิยม มา 2 ศาสนา

   ตอบ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม

3. องค์ประกอบของศาสนามีอะไรบ้าง

   ตอบ ศาสดา หลักธรรม นักบวช ศาสนสถาน พิธีกรรม

4. จงบอกความสำคัญของพระพุทธศาสนามาที่มีต่อบุคคลและสังคมมา 2 ข้อ

   ตอบ 1. เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ

   2. เป็นเครื่องมือในการขัดเกลาอบรมสมาชิกของสังคม

5. ปัญญาเกิดขึ้นได้กี่ทาง อะไรบ้าง

   ตอบ ปัญญาเกิดขึ้นได้ 3 ทาง

   1. สุตมยปัญญา คือ ปัญญาที่เกิดจากการฟัง การอ่าน การศึกษาเล่าเรียน

   2. จินตามยปัญญา คือ ปัญญาที่เกิดจากการคิด พิจารณาหาเหตุผล

   3. ภาวนามยปัญญา คือ ปัญญาที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติ

เฉลยแบบฝึกหัด

ตอนที่ 2

<u>คำสั่ง</u> จงทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่เห็นว่าถูกและทำเครื่องหมาย × หน้าข้อที่เห็นว่าผิด

ข้อที่ 1 ×
ข้อที่ 2 ✓
ข้อที่ 3 ✓
ข้อที่ 5 ✓
ข้อที่ 6 ✓
ข้อที่ 7 ×
ข้อที่ 8 ✓
ข้อที่ 9 ×
ข้อที่ 10 ✓
ข้อที่ 11 ✓
ข้อที่ 12 ✓
ข้อที่ 13 ×
ข้อที่ 14 ×
ข้อที่ 15 ✓
ข้อที่ 16 ✓
ข้อที่ 17 ×
ข้อที่ 18 ✓
ข้อที่ 19 ✓
ข้อที่ 20 ×

เฉลยแบบฝึกหัด

ตอนที่ 3

<u>คำสั่ง</u> จงนำอักษรทางด้านขวามือมาใส่หน้าข้อทางด้านซ้ายมือที่เห็นว่ามีความสัมพันธ์กัน

ข้อที่ 1 จ
ข้อที่ 2 ก
ข้อที่ 3 ข
ข้อที่ 4 ง
ข้อที่ 5 ค
ข้อที่ 6 ช
ข้อที่ 7 ฉ
ข้อที่ 8 ญ
ข้อที่ 9 ซ
ข้อที่ 10 ฌ

ใบงานที่ 1.1

ความสำคัญของพระพุทธศาสนา

หัวข้อเรื่อง ศาสนากับการดำเนินชีวิต

จุดประสงค์การเรียนรู้

นักเรียนวิเคราะห์อิทธิพลของศาสนาที่มีต่อชีวิตมนุษย์ได้

คำชี้แจง

1. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มๆละ 5 คน เลือกประธานและเลขานุการกลุ่ม
2. ร่วมกันวิเคราะห์ว่า ศาสนามีความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์อย่างไรบ้าง
3. สรุปลงในกระดาษส่งครูและส่งตัวแทนออกมาอภิปราย

แบบประเมินผลการนำเสนอ/อภิปรายกลุ่ม
ใบงานที่ 1.1 ความสำคัญของพระพุทธศาสนา

หัวข้อเรื่อง ศาสนากับการดำเนินชีวิต

ชื่อกลุ่ม.....ระดับชั้น.....กลุ่ม .....แผนกวิชา.....

สมาชิกกลุ่ม 1. ..... 2 .....

3. ..... 4. .....

5. ..... 6. .....

ชื่อ	ตรงตามเนื้อหา				ความมีเหตุผล				อภิปรายสรุป				ความมั่นใจ				ตรงต่อเวลา				รวม
กลุ่ม	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	20

หมายเหตุ : นำผลรวมคะแนนที่ได้ หาร 2 คะแนนเต็ม = 10 คะแนน

สรุปคะแนน/ระดับคุณภาพ

9 - 10 คะแนน ระดับ ดีมาก

8 - 7 คะแนน ระดับ ดี ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

5-6 คะแนน ระดับ พอใช้ ( )

ต่ำกว่า 5 คะแนน ระดับ ปรับปรุง ...../...../.....

เกณฑ์ประเมินผลการนำเสนอ/อภิปรายกลุ่ม
ใบงานที่ 1.1 ความสำคัญของพระพุทธศาสนา

หัวข้อเรื่อง ศาสนากับการดำเนินชีวิต

เกณฑ์การประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	4 (ดีมาก)	3 (ดี)	2 (พอใช้)	1 (ปรับปรุง)
1. ตรงตามเนื้อหา	วิเคราะห์เนื้อหาได้เหมาะสม ถูกต้องทุกประเด็น	วิเคราะห์เนื้อหาได้เหมาะสม ถูกต้องเกือบทุกประเด็น	วิเคราะห์เนื้อหาได้ ถูกต้องบางประเด็น	วิเคราะห์เนื้อหาไม่ ถูกต้อง
2. ความมีเหตุผล	วิเคราะห์ได้อย่างมีเหตุมีผล สอดคล้องกับเนื้อหา	วิเคราะห์ได้ค่อนข้างมีเหตุผล สอดคล้องกับเนื้อหา	วิเคราะห์ได้ค่อนข้างมีเหตุผล สอดคล้องกับเนื้อหาบางประเด็น	ให้เหตุผลไม่สอดคล้องกับเนื้อหา
3. อภิปรายสรุป	อภิปรายสรุปเนื้อหาได้อย่างถูกต้องชัดเจน	อภิปรายสรุปเนื้อหาได้ถูกต้อง	อภิปรายสรุปเนื้อหาได้ถูกต้องชัดเจนบางประเด็น	อภิปรายสรุปเนื้อหาไม่ถูกต้อง
4. ความมั่นใจ	มีความมั่นใจในการอภิปราย พูดเสียงดัง ฟังชัด	มีความมั่นใจในการอภิปราย แต่พูดเสียงค่อนข้างเบา	ไม่มีความมั่นใจในการอภิปราย แต่พูดเสียงค่อนข้างเบา	ขาดความมั่นใจในการอภิปราย

เกณฑ์การประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	4 (ดีมาก)	3 (ดี)	2 (พอใช้)	1 (ปรับปรุง)
5. ตรงต่อเวลา	ดำเนินกิจกรรมได้ตามเวลาที่กำหนด	ดำเนินกิจกรรมเสร็จช้ากว่าเวลาที่กำหนด 5 นาที	ดำเนินกิจกรรมเสร็จช้ากว่าเวลาที่กำหนด 10 นาที	ดำเนินกิจกรรมเสร็จช้ากว่าเวลาที่กำหนดมากกว่า10 นาที

เกณฑ์การประเมิน/ระดับคุณภาพ

18 - 20 คะแนน ระดับ ดีมาก

15 - 17 คะแนน ระดับ ดี

10 - 14 คะแนน ระดับ พอใช้

ต่ำกว่า 10 คะแนน ระดับ ปรับปรุง

แบบประเมินการสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
ใบงานที่ 1.1 ความสำคัญของพระพุทธศาสนา

หัวข้อเรื่อง ศาสนากับการดำเนินชีวิต

รหัส	ชื่อ – สกุล สมาชิกกลุ่ม	ความกระตือรือร้น	การร่วมแสดงความคิดเห็น	ความรับผิดชอบ	ความตั้งใจในการทำงาน	ความสามัคคี, เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	สรุปผล	
		4	4	4	4	4	คะแนน รวม 20	ระดับ คุณภาพ
1.								
2.								
3.								
4.								
5.								
6.								
7.								

หมายเหตุ - ผู้ประเมิน ประธานกลุ่ม/ ผู้ที่ได้รับมอบหมาย

- นำผลรวมคะแนนที่ได้ หาร 2 คะแนนเต็ม = 10 คะแนน

สรุปคะแนน/ระดับคุณภาพ

9 - 10 คะแนน ระดับ ดีมาก

8 - 7 คะแนน ระดับ ดี ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

5-6 คะแนน ระดับ พอใช้ ( )

ต่ำกว่า 5 คะแนน ระดับ ปรับปรุง ...../...../.....

เกณฑ์ประเมินการสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
ใบงานที่ 1.1 ความสำคัญของพระพุทธศาสนา

หัวข้อเรื่อง ศาสนากับการดำเนินชีวิต

เกณฑ์การประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	4 (ดีมาก)	3 (ดี)	2 (พอใช้)	1 (ปรับปรุง)
1. ความกระตือรือร้น	มีความกระตือรือร้นให้ความร่วมมือในการทำงานทุกเรื่องทุกขั้นตอน	มีความกระตือรือร้นให้ความร่วมมือในการทำงาน	ให้ความร่วมมือในการทำงานแต่ไม่ค่อยกระตือรือร้น	ไม่กระตือรือร้นในการทำงานให้ความร่วมมือเฉพาะเรื่องมที่ตนเองสนใจเท่านั้น
2. การร่วมแสดงความคิดเห็น	ร่วมแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นในทุกประเด็นดีมาก	ร่วมแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นแต่ไม่ทุกประเด็น	ร่วมแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นแต่มักยึดความคิดเห็นของตนเป็นหลัก	ไม่ร่วมแสดงความคิดเห็นและไม่ใส่ใจต่อความคิดเห็นของผู้อื่น
3. ความรับผิดชอบ	มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายอย่างสม่ำเสมอดีมาก	มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย	มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายเฉพาะเรื่องที่สนใจ	ขาดความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย

เกณฑ์การประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	4 (ดีมาก)	3 (ดี)	2 (พอใช้)	1 (ปรับปรุง)
4. ความตั้งใจในการทำงาน	มีความสนใจและตั้งใจในการทำงานอย่างจริงจัง	มีความสนใจและตั้งใจในการทำงาน	มีความสนใจและตั้งใจในการทำงานเฉพาะเรื่องที่สนใจ	ไม่ตั้งใจในการทำงาน
5.ความสามัคคี, เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	มีความสามัคคี, เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนร่วมกลุ่มดีมาก	มีความสามัคคี, เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนร่วมกลุ่มค่อนข้างดี	มีความสามัคคี, เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนร่วมกลุ่มแต่มียุแย่กันบ้างในขณะทำงาน	ขาดความสามัคคี, ในกลุ่มเพื่อนร่วมและในขณะทำงาน

เกณฑ์การประเมิน/ระดับคุณภาพ

18 - 20 คะแนน ระดับ ดีมาก

15 - 17 คะแนน ระดับ ดี

10 - 14 คะแนน ระดับ พอใช้

ต่ำกว่า 10 คะแนน ระดับ ปรับปรุง

ใบงานที่ 1.2

ความสำคัญของพระพุทธศาสนา

หัวข้อเรื่อง ความเชื่อกับการพัฒนาปัญญา

จุดประสงค์การเรียนรู้

นักเรียนวิเคราะห์ความเชื่อกับการพัฒนาปัญญาได้อย่างมีเหตุมีผล

<u>คำชี้แจง</u>

1. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มๆละ 5 คน เลือกประธานและเลขานุการกลุ่ม
2. ให้นักเรียนอ่านเรื่องต่อไปนี้ แล้วร่วมกันวิเคราะห์และอภิปรายในประเด็นต่อไปนี้
   - นักเรียนมีความเห็นอย่างไรต่อเรื่องที่อ่าน
   - นักเรียนคิดว่า ความเชื่อเรื่องนี้สอดคล้องกับความเชื่อตามหลักพระพุทธศาสนาหรือไม่อย่างไร
3. สรุปลงในกระดาษส่งครูและส่งตัวแทนออกมาอภิปราย
4. เวลาในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม ประมาณ 20 นาที

เรื่องที่ 1

คนลำปางพบรอยพญานาคแห่ขอหวย

ฮือฮา คนสบปราบ จ.ลำปาง พบรอยพญานาคใต้ฤนบ้านสาวใหญ่ ชาวบ้านแห่ขอหวย มีชาวบ้านในอำเภอสบปราบแห่ดูรอยที่คล้ายรอยพญานาคกลางบ้าน ในหมู่บ้าน และต่างวิพากษ์วิจารณ์กันไปต่างๆ นานา ที่บริเวณใต้ฤนบ้านเลขที่ 282 บ้านหล่าย หมู่ที่ 13 ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ ซึ่งเป็นบ้านของ นางวันดี แก้วมรกต อายุ 61 ปี ส่วน รอยพญานาค ปรากฏเป็นรอยดินโคลนที่เปียกอยู่ยังไม่ทันแห้งลักษณะเป็นรอยเกล็ดของพญานาค เลื้อยอยู่ใต้ฤนบ้าน

หลังจากที่ทราบข่าวต่างพากันแห่มาดูกัน และต่างพากันวิพากษ์และวิจารกันต่างๆ นานา บ้างก็พากันตีเป็นเลขเด็ด ส่วนก่อนที่จะมาพบรอยพญานาคนั้น หลานชายที่ตื่นนอนขึ้นมาแล้วไป พบว่าเป็นรอยคล้ายพญานาค จึงพากันเข้าตรวจสอบ พบว่าใต้ถุนบ้าน ซึ่งปูด้วยกระเบื้องเคลือบ พบรอยดังกล่าวมีสีขาว และมีรอยเกล็ดของพญานาค ความยาวประมาณ 2 เมตร

(ที่มา : www.okampang.com)

เรื่องที่ 2

รับวันหวยออก ชาวบ้านแห่ดูต้นไม้ประหลาด โคนต้นคล้าย "หัวช้าง"

ผู้สื่อข่าว "ข่าวสด" ได้รับแจ้งว่ามีคนพบต้นไม้ประหลาดลักษณะคล้าย หัวช้าง หมอบอยู่โคนต้นไม้ ที่บริเวณกลางป่าสาธารณะดอนปู่ตา ติดกับวัดบ้านหนองหิน หมู่ 11 ต.หนองแวง อ.เมือง จ.ร้อยเอ็ด จึงเดินทางไปตรวจสอบพบชาวบ้านจำนวนมากคนพากันมุงดูต้นประดู่อายุหลายร้อยปี มีลักษณะประหลาดคล้ายหัวช้าง มีงวง มีงา มีตา และหูโผล่ออกมาจากโคนต้นอย่างเห็นได้ชัด ชาวบ้านบางคนจึงพากันนำผ้าเจ็ดสีมามัดโดยรอบ พร้อมกับนำพวงมาลัยมาคล้องและนำเครื่องเซ่นโดยเฉพาะกล้วย มาวางกองจนเต็มบริเวณโคนต้นและบางคนก็ได้นำธูปเทียนมาจุดบูชาเพื่อขอโชคลาภ ด้วยจากการสอบถาม นางจำนอง จันทึก อายุ 39 ปี ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหนองหิน กล่าวว่า ก่อนหน้านี้หลายวันนางต่าย สังฆะดี อายุ 41 ปี ชาวบ้านหนองหิน ออกจากบ้านเข้ามาในดอนปู่ตา เพื่อหาหน่อไม้และเก็บเห็ดไปเป็นอาหาร ถึงบริเวณต้นประดู่ดังกล่าวได้ยินเสียงช้างร้องหลายครั้ง จึงเดินเข้าไปดู แต่เนื่องจากเป็นที่รกต้นไม้ขึ้นมากจึงแหวกเข้าไปดูและต้องตกใจเมื่อเห็นโคน

ต้นไม้ประดู่มีลักษณะคล้ายหัวช้างโผล่ออกมา จึงรีบวิ่งไปบอกนายไพวรรณ สังฆะดี อายุ 41 ปี สามี และเล่าให้ญาติๆ ฟัง โดยวันแรกยังไม่มีใครเชื่อ แต่ต่อมาชวนกันไปพิสูจน์ จึงพบว่าคล้ายหัวช้างโผล่ออกมาจากโคนต้นในลักษณะหมอบคลานจึงเชื่อว่าเป็น สิ่งศักดิ์สิทธิ์จริงจะมาให้โชคลาภ หลังจากข่าวแพร่สะพัดไปก็มีร่างทรงมาประทับและบอกว่าเป็นพระพิฆเนศมาจุตินำ โชคลาภมาให้ ทำให้ชาวบ้านทั่วทั้งตำบล ในตัวเมืองร้อยเอ็ดและจังหวัดใกล้เคียงมากราบไหว้ขอเลขขอหวยกันอย่างคึกคัก พากันนำแป้งมาทาและลูบคลำหาเลขเด็ดกันไม่ขาดสาย และที่เห็นกันชัดเจนตรงหัวช้างมีเลขเด็ดอยู่ตรงกลางคือเลข 6 ฮือฮาไปตามๆ กัน (ที่มา: www.matich.co.th)

แบบประเมินผลการนำเสนอ/อภิปรายกลุ่ม
ใบงานที่ 1.2 ความสำคัญของพระพุทธศาสนา

หัวข้อเรื่อง ความเชื่อกับการพัฒนาปัญญา

ชื่อกลุ่ม.....ระดับชั้น.....กลุ่ม .....แผนกวิชา.....

สมาชิกกลุ่ม 1. ..... 2 .....

3. ..... 4. .....

5. ..... 6. .....

ชื่อ	ตรงตามเนื้อหา				ความมีเหตุผล				อภิปรายสรุป				ความมั่นใจ				ตรงต่อเวลา				รวม
กลุ่ม	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	20

หมายเหตุ : นำผลรวมคะแนนที่ได้ หาร 2 คะแนนเต็ม = 10

สรุปคะแนน/ระดับคุณภาพ

9 - 10 คะแนน ระดับ ดีมาก

8 - 7 คะแนน ระดับ ดี ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

5-6 คะแนน ระดับ พอใช้ ( )

ต่ำกว่า 5 คะแนน ระดับ ปรับปรุง ...../...../.....

เกณฑ์ประเมินผลการนำเสนอ/อภิปรายกลุ่ม
ใบงานที่ 1.2 ความสำคัญของพระพุทธศาสนา

หัวข้อเรื่อง ความเชื่อกับการพัฒนาปัญญา

เกณฑ์การประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	4 (ดีมาก)	3 (ดี)	2 (พอใช้)	1 (ปรับปรุง)
1. ตรงตามเนื้อหา	วิเคราะห์เนื้อหาได้เหมาะสม ถูกต้องทุกประเด็น	วิเคราะห์เนื้อหาได้เหมาะสม ถูกต้องเกือบทุกประเด็น	วิเคราะห์เนื้อหาได้ ถูกต้องบางประเด็น	วิเคราะห์เนื้อหาไม่ ถูกต้อง
2. ความมีเหตุผล	วิเคราะห์ได้อย่างมีเหตุมีผล สอดคล้องกับเนื้อหา	วิเคราะห์ได้ค่อนข้างมีเหตุผล สอดคล้องกับเนื้อหา	วิเคราะห์ได้ค่อนข้างมีเหตุผล สอดคล้องกับเนื้อหาบางประเด็น	ให้เหตุผลไม่สอดคล้องกับเนื้อหา
3. อภิปรายสรุป	อภิปรายสรุปเนื้อหาได้อย่างถูกต้องชัดเจน	อภิปรายสรุปเนื้อหาได้ถูกต้อง	อภิปรายสรุปเนื้อหาได้ถูกต้องชัดเจนบางประเด็น	อภิปรายสรุปเนื้อหาไม่ถูกต้อง
4. ความมั่นใจ	มีความมั่นใจในการอภิปราย พูดเสียงดัง ฟังชัด	มีความมั่นใจในการอภิปราย แต่พูดเสียงค่อนข้างเบา	ไม่มีความมั่นใจในการอภิปราย แต่พูดเสียงค่อนข้างเบา	ขาดความมั่นใจในการอภิปราย

เกณฑ์การประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	4 (ดีมาก)	3 (ดี)	2 (พอใช้)	1 (ปรับปรุง)
5. ตรงต่อเวลา	ดำเนินกิจกรรมได้ตามเวลาที่กำหนด	ดำเนินกิจกรรมเสร็จช้ากว่าเวลาที่กำหนด 5 นาที	ดำเนินกิจกรรมเสร็จช้ากว่าเวลาที่กำหนด 10 นาที	ดำเนินกิจกรรมเสร็จช้ากว่าเวลาที่กำหนดมากกว่า10 นาที

เกณฑ์การประเมิน/ระดับคุณภาพ

18 - 20 คะแนน ระดับ ดีมาก

15 - 17 คะแนน ระดับ ดี

10 - 14 คะแนน ระดับ พอใช้

ต่ำกว่า 10 คะแนน ระดับ ปรับปรุง

แบบประเมินการสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
ใบงานที่ 1.2 ความสำคัญของพระพุทธศาสนา

หัวข้อเรื่อง ความเชื่อกับการพัฒนาปัญญา

รหัส	ชื่อ – สกุล สมาชิกกลุ่ม	ความกระตือรือร้น	การร่วมแสดงความคิดเห็น	ความรับผิดชอบ	ความตั้งใจในการทำงาน	ความสามัคคี, เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	สรุปผล	
		4	4	4	4	4	คะแนน รวม 20	ระดับ คุณภาพ
1.								
2.								
3.								
4.								
5.								
6.								
7.								

หมายเหตุ - ผู้ประเมิน ประธานกลุ่ม/ ผู้ที่ได้รับมอบหมาย

- นำผลรวมคะแนนที่ได้ หาร 2 คะแนนเต็ม = 10

สรุปคะแนน/ระดับคุณภาพ

18 - 20 คะแนน ระดับ ดีมาก

14 - 17 คะแนน ระดับ ดี ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

10-13 คะแนน ระดับ พอใช้ ( )

ต่ำกว่า 10 คะแนน ระดับ ปรับปรุง ...../...../.....

เกณฑ์ประเมินการสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
ใบงานที่ 1.2 ความสำคัญของพระพุทธศาสนา

หัวข้อเรื่อง ความเชื่อกับการพัฒนาปัญญา

เกณฑ์การประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	4 (ดีมาก)	3 (ดี)	2 (พอใช้)	1 (ปรับปรุง)
1. ความกระตือรือร้น	มีความกระตือรือร้นให้ความร่วมมือในการทำงานทุกเรื่องทุกขั้นตอน	มีความกระตือรือร้นให้ความร่วมมือในการทำงาน	ให้ความร่วมมือในการทำงานแต่ไม่ค่อยกระตือรือร้น	ไม่กระตือรือร้นในการทำงานให้ความร่วมมือเฉพาะเรื่องมที่ตนเองสนใจเท่านั้น
2. การร่วมแสดงความคิดเห็น	ร่วมแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นในทุกประเด็นดีมาก	ร่วมแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นแต่ไม่ทุกประเด็น	ร่วมแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นแต่มักยึดความคิดเห็นของตนเป็นหลัก	ไม่ร่วมแสดงความคิดเห็นและไม่ใส่ใจต่อความคิดเห็นของผู้อื่น
3. ความรับผิดชอบ	มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายอย่างสม่ำเสมอดีมาก	มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย	มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายเฉพาะเรื่องที่สนใจ	ขาดความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย

เกณฑ์การประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	4 (ดีมาก)	3 (ดี)	2 (พอใช้)	1 (ปรับปรุง)
4. ความตั้งใจในการทำงาน	มีความสนใจและตั้งใจในการทำงานอย่างจริงจัง	มีความสนใจและตั้งใจในการทำงาน	มีความสนใจและตั้งใจในการทำงานเฉพาะเรื่องที่สนใจ	ไม่ตั้งใจในการทำงาน
5.ความสามัคคี, เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	มีความสามัคคี, เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนร่วมกลุ่มดีมาก	มีความสามัคคี, เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนร่วมกลุ่มค่อนข้างดี	มีความสามัคคี, เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนร่วมกลุ่มแต่มียุแย่กันบ้างในขณะทำงาน	ขาดความสามัคคี, ในกลุ่มเพื่อนร่วมและในขณะทำงาน

เกณฑ์การประเมิน/ระดับคุณภาพ

18 - 20 คะแนน ระดับ ดีมาก

15 - 17 คะแนน ระดับ ดี

10 - 14 คะแนน ระดับ พอใช้

ต่ำกว่า 10 คะแนน ระดับ ปรับปรุง

กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนทำสมุดภาพเกี่ยวกับความเชื่อกับการพัฒนาปัญญา
2. แบ่งกลุ่มให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับคำสอนของพระพุทธเจ้าในเรื่องกาลามสูตร10 ที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียน

แบบทดสอบหลังเรียน

ความสำคัญของพระพุทธศาสนา

<u>คำสั่ง</u> จงทำเครื่องหมายกากบาท (×) ลงในกระดาษคำตอบที่เห็นว่าถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

1. ข้อใดหมายถึงศาสนา
   ก. สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มนุษย์สร้างขึ้นมา
   ข. สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มนุษย์ให้ความสนใจ
   ค. ความผูกพันระหว่างมนุษย์กับลัทธิความเชื่อ
   ง. หลักคำสอนที่มนุษย์ยึดเป็นหลักในการดำเนินชีวิต
2. ข้อใดคือมูลเหตุของการเกิดศาสนา
   ก. มนุษย์กลัวปรากฏการณ์ธรรมชาติ
   ข. ศาสนาหยุดยั้งปรากฏการณ์ธรรมชาติได้
   ค. พิธีเซ่นไหว้ต่อธรรมชาติช่วยให้ประสบผลสำเร็จ
   ง. พระเจ้าสามารถบันดาลให้ประสบผลสำเร็จตามคำอ้อนวอน
3. ข้อใดเป็นอิทธิพลของศาสนาที่มีต่อมนุษย์มากที่สุด
   ก. ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข
   ข. เกรงกลัวต่อปรากฏการณ์ธรรมชาติ
   ค. ดำเนินชีวิตด้วยความเกรงกลัวต่อบทลงโทษ
   ง. นำหลักธรรมมาใช้ในการแก้ปัญหาชีวิตได้
4. ข้อใด<u>ไม่ใช่</u> องค์ประกอบของศาสนา
   ก. ศาสดา
   ข. นักบวช
   ค. หลักธรรม
   ง. พิธีกรรมการเซ่นไหว้
5. ข้อใดคือลักษณะของศาสนาฝ่ายอเทวนิยม
   ก. ยึดมั่นในองค์เทพเจ้า
   ข. เชื่อว่าเทพเจ้าเป็นผู้สร้างโลก
   ค. ใช้ปัญญาค้นหาความจริงของชีวิต
   ง. ถือเทพเจ้าเป็นศูนย์กลางแห่งศาสนา

6. ข้อใดคือเครื่องชักนำที่ทำให้คนเกิดความสนใจที่จะเข้าไปหาสิ่งนั้น ๆ ซึ่งเป็นบ่อเกิดศาสนา
   ก. ศรัทธา – อุตสาหะ
   ข. ฉันทะ – วิริยะ
   ค. ศรัทธา – ปสาทะ
   ง. จิตตะ – ฉันทะ
7. กฎธรรมชาติตามข้อใดที่เกี่ยวข้องกับการเกิดศาสนา
   ก. เกิด แก่ เจ็บ ตาย
   ข. กิน นอน ทำงาน
   ค. วิ่ง เดิน นั่ง ยืน
   ง. เครียด เศร้าโศก ดีใจ
8. “หว่านพืชเช่นใดย่อมได้ผลเช่นนั้น” ตามความหมายเกี่ยวข้องกับเรื่องใด
   ก. ความจริง
   ข. กฎแห่งกรรม
   ค. การเพาะปลูก
   ง. ความหลุดพ้น
9. ศาสนาพุทธได้ชื่อว่าเป็นศาสนาตามข้อใด
   ก. ศาสนาแห่งเหตุผล
   ข. ศาสนาแห่งความเชื่อ
   ค. ศาสนาแห่งความจริงใจ
   ง. ศาสนาแห่งความจงรักภักดี
10. ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ เพราะเหตุใด
   ก. คนไทยนับถือศาสนาพุทธมากที่สุด
   ข. เป็นเครื่องมือในการขัดเกลาอบรมสมาชิก
   ค. เป็นพื้นฐานของขนบธรรมเนียมประเพณีไทย
   ง. เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในการเสริมสร้างความสามัคคี
11. คุณค่าของศาสนาตามข้อใด ที่มีผลต่อบุคคลและสังคมมากที่สุด
   ก. เป็นเอกลักษณ์ของสังคม
   ข. เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ
   ค. เป็นเครื่องมือในการขัดเกลาสังคม
   ง. เป็นพื้นฐานขนบธรรมเนียมประเพณี

12. หลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่ชาวกาลามะ เป็นหลักธรรมที่พัฒนาในเรื่องใด
    ก. ปัญญา
    ข. ศรัทธา
    ค. ปสาทะ
    ง. วิมุตติ
13. ภาวนามยปัญญา เป็นการพัฒนาปัญญาที่เกิดจากอะไร
    ก. การฟัง
    ข. การคิด
    ค. การถาม
    ง. การลงมือปฏิบัติ
14. ข้อใดเป็นความหลุดพ้นชั่วคราว
    ก. กิเลส
    ข. ตัณหา
    ค. เจโตวิมุตติ
    ง. ปัญญาวิมุตติ
15. ข้อใด **ไม่ใช่** แนวทางปฏิบัติเพื่ออิสรภาพตามหลักพระพุทธศาสนา
    ก. ทำการบ้านด้วยตัวเอง
    ข. การขยันหมั่นเพียรในการเรียน
    ค. การดูหนังสืออย่างจริงจังในการสอบ
    ง. บนบานศาลกล่าวสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วยเมื่อใกล้สอบ

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน

<u>คำสั่ง</u> จงทำเครื่องหมายกากบาท (×) ลงในกระดาษคำตอบที่เห็นว่าถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

ข้อที่ 1 ง
ข้อที่ 2 ก
ข้อที่ 3 ง
ข้อที่ 4 ง
ข้อที่ 5 ค
ข้อที่ 6 ค
ข้อที่ 7 ก
ข้อที่ 8 ข
ข้อที่ 9 ก
ข้อที่ 10 ก
ข้อที่ 11 ข
ข้อที่ 12 ก
ข้อที่ 13 ง
ข้อที่ 14 ค
ข้อที่ 15 ง

แบบสรุปผลการประเมินผลการเรียนรู้

ความสำคัญของพระพุทธศาสนา

ที่	ชื่อ – ชื่อสกุล	ระดับคุณภาพการประเมินรายข้อ											สรุปผล	
		คะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน	แบบฝึกหัด	ใบงานที่ 1		ใบงานที่ 2					รวมคะแนนระหว่างเรียน	คะแนนแบบทดสอบหลังเรียน	รวมคะแนน	ระดับ
				การนำเสนอ/อภิปรายกลุ่ม	พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	การนำเสนอ/อภิปรายกลุ่ม	พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม							
		15	20	10	10	10	10				60	15	75	
1														
2														
3														
4														
5														
6														
7														
8														
9														
10														
11														
12														
13														
14														
15														
16														

การจัดระดับคุณภาพ

คะแนนระหว่าง	64 – 75	ระดับ	ดีมาก
คะแนนระหว่าง	52 – 63	ระดับ	ดี
คะแนนระหว่าง	40 – 51	ระดับ	พอใช้
คะแนน	39 ลงมา	ระดับ	ปรับปรุง

(ลงชื่อ) ..... ผู้ประเมิน

( )

บรรณานุกรม

จำลอง ทองดีและคณะ. (ม.ป.ป.). **พระพุทธศาสนา 2.** กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

นิภา มานะการและคณะ. (2545). **วิถีธรรมวิถีไทย.** กรุงเทพฯ: เอมพันธ์.

พรหมา พรมดาว. (ม.ป.ป.). **พระพุทธศาสนา 2.** กรุงเทพฯ: ศรีสง่าวิชาการ.

ธรรมปิฎก, พระ(ป.อ. ปยุตโต). (2542). **ทศวรรษธรรมทัศน์พระธรรมปิฎก**. กรุงเทพฯ : ธรรมสภา.

สุชาดา วราหพันธ์. (2544). **พระพุทธศาสนา 2.** กรุงเทพฯ: เอมพันธ์.

สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2506) . **ประวัติศาสนา**. พระนคร: รวมสาส์น

สุดชฎา สุทธิศร. (ม.ป.ป.). **วิถีธรรมวิถีไทย**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

โสภา พุทธา. (2547). **วิถีธรรมวิถีไทย**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมอาชีวะ.

นิตยสารคะนอง. (2545). ปักษ์หลัง ธันวาคม ฉบับที่ 92.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ 2542.** กรุงเทพฯ : นามมี บุคส์พับลิเคชั่น.

อนุมานราชธน,พระยา. **ลัทธิศาสนา**. กรุงเทพฯ:

รักษ์สังคมและศิลปวัฒนธรรม http://www.studentaff.eac.th

ธรรมะไทย. http://www.kr.ac.th/ebook2/sawalee/01.

เปลื้อง ณ นคร. **พจนานุกรม ไทย - ไทย** http://www.guru.sanook.com/dictionary/

http://www.bangkunthianjoggingciub.com

http://www.guru.sanook. com

http://www.khonkaenpoc.com

http://www.learntripitaka.com

http://www.matich.co.th

http://www.siamcomic. com

http://www.yenta 4.com

http://www. rmutphysics.com

http://www.okampang.com

http://www.student.icct.ac.th